

Лезги Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 22 (10823) хемис 31-май, 2018-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Газет келзавайбурун фикардиз!

Дагъустандин печатдин ва информациядин министрдин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Рашид Акавов тикилфади, июндик вацра республикадин са жерг шегъерани района мили чаларал акъатзавай газетар келзавайбурух галаз гуърьшар кыле тухуда. Анра министрстводин, шегъеринни районрин администрациирин векилри, республикадин государстводин СМИ-рин рельберри, мили прессадал рикл алайбуру иштиракда.

Киблепатан Дагъустанда яшамиш жезвай халкъарин чаларал акъатзавай газетар келзавайбурух галаз гуърьш 19-июндиз Сулейман-Стальский райондин И. Тагирован тъварунихъ галай культурадин двореца кыле тухуда. Мирекат сятдин йикъян 11-даз гатлунда. Чна "Лезги газет" келзавай чи ватанэгълийривай и гуърьшда иштиракун талабава.

Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 16 манат

Дербентдин агалкъун

Къадим шегъердиз 50 миллион манат пул чара ийда

"Лезги газетдиз" РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къулугъди хабар гайивал, Дербентди гъвечи шегъерин ва тарихдин метлеб авай хуърерин Вириоссиядин конкурсда къенкъивечи чка къунва.

29-майдиз РФ-дин Минстройди гъвечи шегъерра ва тарихдин метлеб авай хуърера къулай шарттар арадал гъун маъсадатир проектири Вириоссиядин конкурсдин нетижаяр къуна. Шаджедай кар ам я хъи, гъаличийрин арада Дербент шегъерни ава. Ам 3-чкадиз лайиху хъана. Россиядин къадим шегъердиз 50 миллион манат пул чара ийда.

Мирекатда иштирак авур РД-дин эцигунирин ва ЖКХ-дин министр Малик Баглиевани Дербентдин мэр Энрик Муслимова къейд авурвал, шегъердиз чара ийизвай пул менфятлудаказ ва къетлен гъзвичивлик кваз харжда.

Риклек хкин, конкурсдин финалдиз Россиядин 82 региондин векилрин 198 проект акъатнавай. Иштиракчийри медениятдин ирс хуънин, гъвечи шегъерар вилик тухунин, анра архитектурадин къешенг проекктар къилиз акъудунин жигъетдай чпихъ авай фикирар лагъана. Жюриди абурун арадай виридалайн сечмебур хъяна.

Хайи чаларин гърайдиз

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

И йикъара чи улькведин халкъари гележегда чпин хайи чалар амукун патал къизгъин гъуъжетар кыле тухузва. Улькведа милли чалариз талукъ "гъулгъула" гъатунин себеб Госдумадин депутати милли чалариз талукъ яз теклифнавай "Россиядин Федерациядия образованидин гъакъиндай" Федеральный закондик дегишвилер күхтуниз талукъ законопроект я. Алай йисан апрелдин вацра ругуд депутатди теклифнавай и проектдал асаслу яз, Россиядин мектебра милли чалар анжак аялрин ва абурун диде-бубайрин хушуналди чиран теклифзава.

Законопроектдиз хъсандин фикир гайитла, ам милли чалар къеверани кълара тваз клан хуънин нубатдин алахъун я. Гъавлий хайи чалариз рикл кузай ватан пересри чпин наразивал къалурзава.

Улькведин регионрин лайиху алимри, сиясатчийри, мулламири, журналистри, вилик-къилик квайбуру, милли тешкилатрин рельберри ва масабуру хайи чаларин гележегдиз зарар гудай къанун

къабулиз тежедайди, ихтиин теклифар гун - им миллтрин чалар гъисаба къун тавун тирди къейдзава; абуру законопроектдиз къетливиледи чпин аксивал къалурзава. Татарстан Республикада лагъайта, и законопроектдиз Госсоветдин саки вири депутатар акси хъана. Кабардино-Балкарья, Чечен, Калмыкия республикраны и законопроект хайи чаларин гележег къурхулувилик кутазвайди яз гысабава.

Амма Дагъустандин Халкъдин Собранидин депутати 23-майдиз и законопроектдин тереф хуны дагъустанвирик вилив хуны тавур жуъредин къалабулух кутуна. Дагъустандин депутати, жемиятидихъ галаз веревирдни тавуна, и жуъредин "тади серенжемар" вучиз къабулнала, гзафбурун къил акъатзавач.

РФ-дин Госдумадин депутат Гъажимет Сафаралиева, ФЛНКА-дин президент Ариф Керимова, машгъур политолог Руслан Къурбанова, "Дербент" РИА-дин къилин редактордин заместитель Амил Саркарова ва хейлин масабуру а законопроектдилай чпин наразивал къалурзава.

"Менфятту яз гъисабунай делил къуналди, чалар хушуналди чиранин гъакъиндай къанундин проект теклифнавай

авторри къастуналди ва я чин тийиз, чи улкведин миллиетрин арада авай исляв-вилинни меслятивилин алакъайриз зарар гуда", - къейднава Ариф Керимова.

14-майдиз, гъеле Дагъустандин депутати къанундин тереф хуъалди, Хасавюрт шегъерда "Хайи чал хуън" тъвар алаз, хайи чалар хуънин талукъарнавай миракт кыле фена. Республикадин парламентдин депутат Якуб Уманханова къил кутур мирактада 200 школьники, 350 студенти ва муаллими иштиракна.

Татарстан Республикадин Госсоветдин Комитетдин председатель Разиль Валеева "ВК" соцсетда къейдзавайвал, ихтилат физвай къанун Россиядин Конституциядин бязи истемишунрихъ галаз къазвач. Татарстандин сад лагъай президент М.Шаймиеван фикирдапдини, цийи къанун "рехнеквайди, исятда къуватда авай РФ-дин Конституция чуорзавайди я". Ихтиин фикирдал алайбур мадни ава.

Мектебра хайи чалар хушуналди чиранин къанун къабулайта, гзаф халкъариз чпин чалар кважунихъай кичезва. Гъакъикъатдани, къанундин проект къанундиз элкъивайта, ада милли чалар терг хуънин таъсирда. Ихтиин кардиз рехнеквайди къеведач.

Нумрадай къела:

ОБЩЕСТВО

Ватанэгъидал гъужумна

Амир Абумуслимоваз пулдин күмек гун патал (больницаидин игътияжиз, рабдармандиз ва маса месэлайриз) адап дидебубади Сбербанкда маҳсус счет ачухнава. Мумкинвал авай гъар садавай Сбербанкдин картадин агъзыхъ галай нумрадиз пул рекъе тваз жеда: 4817 7600 8766 2510. Картадин иеси Амирлан диде Нарима Абумуслимова я.

► 2

ЯШАЙИШ

Гъалар дегиши хъуник

умуд кутазва

Ахцеъгъ райондин ФАП-рикай рахайта, гъалар Къарабудахкент райондилай са күсни артух туш. Цуругъа медпунктунин дарамат капитальнидаказ ремонтина кланзава. Материально-технический база лап усал гъалда ава. Дараматтада азарлурпиз чпел нубат къведалди акъваздай бес къадар чка, хъвадай яд авач...

Къурукаларин хуърени материально-технический гъалар лап чурубур я... Ахтармишай ФАП-рикай гъич садни Интернетдик квач.

► 6

МЕРГЬЯМАТЛУВАЛ

"Самурдин" девлетар

Райондин агъалийрик иллаки шадвал кутазвайди "Самур" тъвар алаз ачухнавай медцентр я. И чка ачухайдалай гъульгъуниз агъалийривай масанриз тефена, чкадал чпин сағъламвал мяъкемарун патал вири серенжемар къиль тухуз жезва. Къейд иин хъи, медцентр алай аямдин техникадалди таъминарава.

► 8

САГЪЛАМВАЛ

Вахтунда чараяр акуртла...

Центрдин къилин везифайрикай сад аялар тежезай дишегълийрихъни итимрихъ галаз къалахунайкай ва абуру сағъарунайкай ибарат я. Эвлениши хъанвай же-гъиприз аялар тахъунин месэла чи Республикадин хцидаказ акъвазнава. Алай вахтунда Дагъустанда аялар тежезвай 2000 хизан авайди къейднава. Лугъун лазим я хъи, абуруз диагностика авунва ва сағъарун патал чи Республикада вири журдидин шартлар яратмишнава.

► 9

ХАБАРАР

Уралда машгъур калукви

Х.Абдулкеримован ватан Ахцеъгъ райондин Калук хуър я. Алай вахтунда Екатеринбургда яшамиш жезвай ватанэгълидин тъвар и шегъердилай къецени машгъур я. Ам оториноларингологиядин ва нейрохирургиядин рекъяй вичихъ дунъядин дережада нуфуз авай пешекар, Уралдин федеральный округдин ва Свердловский областдин къилин отоларинголог, 2004-йисалай Уралдин гъукуматдин медицинадин академиядин профильный кафедрадин заведующий, профессор, медицинадин илимрин доктор я.

► 12

РФ-дин сергъятчи къушунрин 100 йис Вири халкъди хульза

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

28-майдиз Ахцегъ погранкъуллугъдин аскерри чин пешекарвилин сувар ва улькведа сергъят хульзин къушунар арадал атунин 100 йисан юбилей гурлудаказ къейдна. Шадвилин мярекатда Ахцегъ, Докъузпара, Рутул районрин руководителри, ветеранрин Советрин, къайдаяр хульдай органрин, общественный тешкилтратин векилри ва теклифнавай маса ксари иширакна.

Сятдин цуд. Сергъятчийрин плац-майдан. Шаъвардал РФ-дин пайдархи лепе гузва. Параддин партал алай аскерар, десте-

лувал истемишзана. Улькведин сергъяттар чаддин властрин, жемятдин къумек галачиз хульзин мумкин туш. "Сергъят вири халкъди хульза" - гъхълу келима я. Алай вахтунда чна Ватандин сергъят Ахцегъ, Докъузпара, Рутул ва Мегъарамдхуърун районрин жемятдихъ галаз сада-садаз къумекунин рафтарвилералди хульза...

Сергъятчийриз сувар "Ахцегъ район" муниципалитетдин къилин заместитель Алмас Шуаева, Докъузпара райондин къилин заместитель Салеър Гъажимурадова, Ахцегъ Рутул ва Докъузпара районрин военкомиссар Рафик Мегъамедова ва маса юлдаши табрика ва сергъятчийриз суварин савъкатар гунихъ галаз санал Ватан хульзин четин ва баркаллу къульза...

десте хъана, кыле чин командирарни аваз низамда акъвазнава. РФ-дин ФСБ-дин по-грануправленидин Ахцегъ погранкъуллугъдин начальник, полковник Равиль Хисаметдинов раҳазава:

- Гъурметту сергъятчияр, мугъманар! Россиядин сергъят хульдай къушунар Совнаркомдин маҳсус Декретдин бинедаллаз 1918-йисан 28-майдиз арадал атана. Гъя чавалай ингъе къе 100 йис я. Вири и девирда сергъятчичи, чехи неисиприлай атанвай баркаллуп адетар вафаулвиледи давамаруналди, улькведин сергъяттар магъкемдиз хульза. Халкъдин ислямъ зельмет хульзин пак карда чи пара юлдаши жегъиль чанар гуналди чин тъварар улькведин тарихда тунва...

Государстводин уях къараувулар тир сергъятчиларин къуллугъ гъамиша сейли я ва итимиз хас и пешекарвилел чна дамахзана. И пешеди аскердивай къетен викъегъевал, адалатлувал, руғъдин магъкемвал, намус-

лугъдай чухсагъул лагъана, аскерринни чаддин жемятдин арада гъурметлувилинин ихтибарлувилин алакъаяр гележегда мадни магъкем жедайдахъ инанишишвала.

Погранкъуллугъдин начальник, полковник Равиль Хисаметдинова сергъятчиларин везифаяр чешнеллудаказ тамамарзавай са жерге аскеррив РФ-дин погранкъуллугъдин командованидин патай "РФ-дин погранкъуллугъдин 100 йис" знакар, гъурметдин грамотаю вахкана.

Шадвилин мярекат сергъятчи къушунрин дестеяр плац-майдандал низамда аваз къекъуналди, сергъятдал алай чи районрин культурадин къвалерин гъевескар артистрин концертдин программадалди (Фикрет Баширован, Таира Муспаховадин, Эмирсултан Бигееван ва ашукъ Шемширан манияр иллаки бегенниш хъана) ва нянихъ жегъилрин "Самур" комплексда суварин тъүн-хъунралдин ял ягъунин серенжемралди давам хъана.

Лайихлувилер къейдна

чи КОРР.

Вириоссиядин госидарайирин профсоюздин 100 йисан юбилейдин сергъятра аваз, профсоюз магъкемарунин кардик пай кутунай "Докъузпара район" МР-дин къиль Абдурагъим АЛИСКЕРОВ юбилейдин знақдиз лайихлухъана.

Докъузпара райондин профсоюздин комитетдин председатель Эдуард Гъажибеков гъурметдин знак шад гълалара райондин къилив вахкана.

- Малум тирвал, районда профсоюздин комитет райондин виликан къиль Керимхан Абасован ва республикадин профсоюздин комитетдин къумекдади 2010-йисуз арадал хканай. Алай вахтунда профсоюздин комитетдин Докъузпара райондин реъбер Абдурагъим Алискерова къумек гузва, - лагъана Э.Гъажибекова.

Малум хайвал, юбилейдин знақдиз Эдуард Гъажибековин къейдна. Мискинкарин ва Агадарин хуърерин профсоюздин теш-

килатчияр тир Мухтар Алиевавни Ибрахималил Ибрахималиповав чухсагъулдин чарап вахкана.

Ватанэгълидал гъужумна

Агъмед МАГЪМУДОВ

Алай йисан 12-майдиз Москвада вири дагъустанвийрик ажугъ ва къала-булух кутур вакъия кыле фена: Новоандреевский музъкъел арадат атай чуркуйдин нетижада вичин ери-бине Мегъарамдхуърий тир Сеченован тъварунихъ галай медакадемиядин 2-курсунин студент Амир АБУМУСЛИМОВ гатана. Бедендин хайи хасаратвилерик 18 йис хъянвай студент тади къумекдин машинда аваз шегъердин Н.И. Пирогован тъварунихъ галай 1-нумрадин больницацадиз агақъарна. Амиран къилиз хирургиядин жигъетдай гзаф муракаббурукай сад яз гъисабзавай 7 сядта давам хъай операция авуна. Духтурри къейд авурвал, жавандин мефтъедал иви (кровоизлияние мозга) ацуқъинава. Гъелелиг ам вич-вичел хтанвач. Мукъва-къилийри, чирхчирри вирида, Аллагъдик умуд кутуна, Амир вич-вичел хтун виллихъульза...

Амир больницацадиз агақъарун патал тади къумекдин машиндин эвер гайди и душушьдин шағыд хайи Ирина Баҳотская я.

"Зун умумурдин юлдашни аялар галаз Горькийдин паркунай хъфизавай. Чалай са шумуд метрдин яргъа жегъилрин 8 касдикай ибарат къерети акъвазнавай. Абуру члиз ерли таниш тушир гададиз киччлерар гуззвай. Чун саки абуру патав агақъайла, къеретидикай сада гъутувди гададин къиль яна. Ам явашдиз чилел алуқъина. Зи умумурдин юлдаш, вич-вичай хкатнавай гада метрерл эцигна, ада зукумекиз алахъна. За тади къумекдин ва полициядин зенг авуна. Таксир квай къеретди катиз тади къачузвачир. Абуру арадал атанвай гълариз секиндиз килигзувай, хъуэрзувай. Ахпа абуру катна. Амиран дустуни - Никита Северова чаз хабар гайвал, абуру къедани медакадемияда къелзана. Са акъван яргъа тушиз обежжитида яшамиш жезва. Къедни нянихъ сейрдин экъечинавай. Гадайри чин къилем ихътин душушь къеда лагъана тъич фикирни авунчир...", - лагъузва Иринади.

Амиран хала Алиса Къасумовади журналистриз хабар гайвал, мектеб къизилдин медалдади ақъалтларай жаван Москвада медакадемиядин гъхъяна. Адахъ гъвчичи чавалай хирург жедай ниятар авай. Медицинадин рекъяр хъсан текриба авай пешекар хъун патал Амира, къелунрихъ галаз сад хъиз, Анна Федермессеран "Вера" фондунин хосписдани къвалахзавай.

Вучиз ятлани, и душушьдин гъакъиндей уголовный дело гъясатда, 12 майдиз, я тъич тахъяйтла, пакадин юкъуз къарагъарнан. Гъузчивал тухун патал мукъкъел кардик кутунвай видеокамерайрин записарни полициядин къуллугъчирин гъиле гъясатда гъятнан. А. Къасумовадин гафаралди, абурун ерини са акъван хъсанди тушир. Эхирин уголовный дело Амиран диде-буба Москвадиз атайдалай къулухъ - 15-майдиз къарагъар-

на ва шак физвайди къуна. Ам Узбекистандин ағъали Анвар Батиров я. Ада вичи авур къалахдун патахвай гъайф чугуввазвайди къейдна ва Амиран мукъвакъилийривай гъиль къачун тъалабан.

Амма къуру гафаралди жазадихъя катиз жеда. Россиядин МВД-дин Москвадин Хамовники райондин силисидин от-депди РФ-дин УК-дин 111-статьядин бинедаллаз (къил-къилеллаз маса касдин сағъламвилиз еке хасаратвилер авун) уголовный дело къарагъарнава. А. Батирован тахсиркарвал субут авуртла, ада з 10 йисал къедалди кар атлун мумкин я.

Судда А. Абумуслимов итижар хульзай адвокат Темирлан Жилова ма-лумарайлал, 18 йис хъянвай Анвар Батиров MMA-дин спортсмен я. Вилидай ада какахъай жуъредин ақъажуна иширикавай. Спортдин "Легион" клубда вердишилдер къачузвай узбек гъасирал агалай турниррин сергъятра аваз экъечизава. Адан мукъва-къилияри силисдихъя и делил чунынхъиз алахънавай, амма алакънач.

Амиран къилем атанвай душушьдин къабар хъянмазди, РФ-дин Госдумадин депутатар Бувайсар Сайтиев ва Ризван Къурбанов гада къаткурнавай больницацадиз атана духтуррихъ, мукъва-къилийрихъ галаз рахана. Абуру чеб вири рекъяр къумекар гуз гъазур тирди къалурна.

Вахтундли Дагъустандин Къилин везифаяр тамамарзавай Владимир Васильев Москвадин ГУВД-дин руководстводвани дагъустанви студен Амир Абумуслимов гатунин гъакъиндей къарагъарнавай уголовный дело хуси гъузчилик кутун мэр Сергей Собяниниз хабар ава.

Владимир Васильев Амираз сифтегъян къумек гайи Ирина Баҳотскаядиз ва адан умумурдин юлдашдиз чухсагъул малумарна.

И якъара Амиран мукъвабурухъ галаз Анвар Батирован чехи стха Алишер гъуруш хъана. Ада диде-бубадивай, мукъва-къилийривай, Дагъустандин халкъдивай чпикай хъел татун тълабана ва чеб алакъдай вири къумекар гуз гъазур тирди къейдна. "Зи стхади авунвайди багъишиз жедай кар туш. Ада къанундин вилик жаваб гуда ва жазани чуѓвада", - лагъана Алишер Батирова.

Амир Абумуслимоваз пулдин къумек гун патал (больницацадин иғтияжиз, рабдармандиз ва маса месәлайриз) адан диде-бубади Сбербанкда маҳсус счет ачуҳнава. Мумкинвал авай гъар садавай Сбербанкдин картадин ағъадихъ галай нумрадиз пул рекъе тваз жеда: 4817 7600 8766 2510. Картадин иеси Амиран диде Нарима Абумуслимова я.

Играми ватанэгълияр! Пака вичин къилем вуч къедатла гъич садазни малум туш. Къе Амиран къилем бедбахтвилин душушь атанва. И четин мақъамда чна гъар сада адан хизандиз алакъдай къумек ганайтла, хъсан жедай. Къуй Амир фад-фад къубан хъхъурдай! Адан диде-бубадин, мукъва-къилийрин къилемиз Аллагъдик сабурар гурай.

Рикелай тефидаи баркаллу йикъар

Нариман ИБРАГИМОВ

Вишни кубдийис идалай вилик, августдин чими йикъара, чапхунчилини, халкъар лукъвиле тунин, виляттар пайи-паяр авунин мурадар рикелай империйи Дуњядин Сад лагъай дяведик цай кутуна. Адал къанни цудалай виниз улкейрин - Австро-Венгриядин, Германиядин, Великобританиядин, Румыниядин, Россиядин, Франциядин, Сербиядин, Италиядин, СШАдин, Португалиядин, Япониядин, Бельгиядин, Грециядин... - къушуни мадни Цамар, Кларасар хъивегъна. Тарихийи тестикъарзавайвал, виликан девирра хъайбурув гекъигала, и дяве гзаф телефонилер, къурбандар арадал гъайди, дяведин вири иштиракчийиз зурба зияннар гайди хъаналда. Идан гъакъиндай делилри, рекъемрини шағидвалзана.

Брусилован женг

Гъа ик, Дуњядин Сад лагъай дяведи Урусатдин къушунрикай 775369 кас телефон, 3223508 асердерал хирер хъана, 2 043548 иштиракчи есирида гъатна. Амай улкейрин рекъемар талукъ тирвал ихтибинур я: Франция - 1293464, 2806000, 506000; Германия - 2036897, 4216058, 993109; Австро-Венгрия - 1496200, 2600000, 2220000; Великобритания - 702410, 1662625, 170389; США - 116708, 204002, 4500...

Санлай къачурла, Дуњядин Сад лагъай дяведи 10066671 кас телефон хъана, 18347425 иштиракчидал хирер хъана ва 8569849 асер есирида гъатна. Гел гаражица кваҳайбурун къадарни цуд миллиондил алатна. Къурбандиз элкъеве ислея инсанрин къадарни са шумуд миллиондив агақына. Дяведин иштиракчия тир улквейрин экономикадиз, яшайишдиз ва маса хилериз гайи зияннар екебур хъана. Виридалайни башкъа месэла, дяведи дуњядин чарх элкъурна, Урусатда Октябрдин инкъиляб арадал гъана, пачагъильгъу тахъай мисална ва вири дуњядиа садани гъузлемеш тавур хътин цийивилер тун, цийи государствоир арадал гъана.

Дуњядин Сад лагъай дяведикай хийир худиз кланзазай Австро-Венгриядин, Германиядин планар тамамвилелди къилиз акъат-

начир. И кардиз Россия, Франция, Великобритания сад хъуни, чапхунчириз акси Антандин Союз тешкилуни къеци гана. Урусатдин къушунрини чка-чкада немсериз, австро-венгрийиз ва абурун амадагриз виле акъадай хътина ягъунар къуна. И дяведа "Брусилован гъужум" тъвар акъалтай женгни къиле фена.

Антантдин стратегиядин пландалди, 1916-йисан гатфариз Къиблединни Рагъакъидай патан фронтда сенгерар къунвай Брусилова душмандин фикир чепел (маса патах) жел авун патал Галицияда гъужумдик къил кутун лазим тир. Ахла генерал Алексей Эверт къиле авай къушунри Рагъакъечдай патан Пруссиядал къилин гъужум авун пландик кутунвай.

Брусилован къушунра 512 агъзур асерер ва душмандин къушунрани 441 агъзур кас авай. Душмандин къил акадарун патал Брусилово-

вурди хъана ва абуруз катдай чка гъят хъувунач. Гъа вакъиадин иштиракчи гъульгуналай рикел хъана: "Вири чил зурзазвай. Трехдюймовикрин гульлеяр уьфтунин ван галаз япаривай физвай ва къвалирив хъиткъинзайвай. Ида мусибатдин симфония арадал гъизвай. Аскерар къил тукъиве патах катзайвай..."

Урусатдин артиллеристри геждадли душмандал гульлейрин хар къурна. Агъзурралди тупарин гульлейри душмандан акъвазнавай сенгерар жегъеннемдиз элкъурна. Тарихи Николай Яковleva къизвайвал, Къиблединни Рагъакъидай патан вири фронт тирвал урусрин къушунри чапхунчириз экъу, гульльшан йикъакай турфандин, мусибатдин ийф авуна..."

1916-йисан 24-майдин нисиныхъ Брусилован къушунрин гъиле есирап яз 40 агъзур австрии, 27-майдиз мадни 73 агъзур, гъа гъи-

Чехи Гъалибилин - 73 йис

Къегъал хва, дяведин ветеран

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Мукъвара зун Дербент шегъерда яшамиш жезвай гъетягъви, Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, полковник Гъажимуслимов Гъажимуслимаз мугъман хъана. Малум хъайивал, Гъажимуслим бубадин уьмуърда тебриқад мадса вакъия ава - 1-июндиз ветерандин 95 йис тамам жеда.

Сулейман-Стальский райондин чехи хуриерикай сад тир Гъетягърин хурияя Ватан душмандикай хуль гульгулувилелди 89 кас фена. Абурукай 68 касдиз элкъвена хайи ватандиз хтун къисмет хъанач. Гъар ватандашди вичин уьмуърда гъикъван халкъдиз, Ватандиз намуслувилелди къуллугъайтла, гъакъван адаа гъурмет жеда. Ихтиян инсанпересвиилин дережаяр хузвайбурукай сад Гъажимуслимов Гъажимуслим я.

За адавай вичин уьмуърдикай, дяведин къизгъин вахтарикай съльбет авун таалаба.

Гъажимуслимов 1923-йисан 1-июндиз виликан Къасумхурин райондин Уллу-Гъетягърин хурие лежбердин хизанди дидедиз хъана. Аял дидедин бедендик кумаз, бедбахтилини душшудик акатна адан дах Гъажимуслим рагъметдиз фена. Хчин мейит акур буба Гъажибутийни рикл акъвазна, къена. Хва къена лагъай ван галукъай диде Лейли, къавалай аватна, юкъ хана, месе гъатна. Къвалин юкъвал къве мейит хъана.

Къейи Гъажимуслиман тъвар дуњядиз къве вацралай атай адан хцел эхцигна. Гъажимуслиман пуд варз хъайила, адан дидени вичин буба-дидеди хутахна. Дидедикайни бубадикай магърум хъайи Гъажимуслим, юкъ хана патах хъанвай бадедални гъульукъ квай адан руш Салиятал аватна. Аял чавалай акур вири четинилериз дурум гана, 1938-йисуз Гъетягъя 7-класс къультьяна, ам Дербентдин педучилищдик экчична.

1939-йисуз къелун давамарун патал 150 манат пул гудай мумкинвал тахъай жегъил уничищдай экъечина, Азербайжанда яшамиш жезвай эмедин патав фена. Ана фабрично-заводской школа къультьяна, слесарь-токарвилин пеше къачуна, нафтадин мяденра къвалих башламишна.

1942-йисан майдин вацра жегъил армиядин жергейриз тухвани. Тифлис шегъерда радиотелеграфистрин курсар къульгъай асерер Кеферпатан Кавказдин фронтдин ракъурна. А вахтунда душмандиз дагъларин гирвейрал гъужумна, Сухуми ва маса шегъерар къуна, анай Бакудин нафтадин мяденар гъилик авунин фикир авай.

Немсер Кавказдай чукурайла, Гъажимуслима къуллугъзай полк Гагра шегъердин патарив акъудна, дивизиядин штаб Азербайжанда акъвазарна. Гъа Гъажимуслима штабдихъ газл алақъа хузвай. Ихтиян агалкъунрай адаа дивизиядин командирди къве гъафта къвализ хъфидай вахт ганай.

1943-йисан эхиррай немсерин къушунри къуллухъ чугуаз башламишна. Гъажимуслим авай подразделение 133-кылдин стрелковый бригададиз рапхурнай, гульгуналай алакъадин къилдин 628-батальондик күхтур адан батальон Эрменистандиз, Турыкъядин сергъялдад алай Аракс вацун къвалиарин рече тун. Гъажимусливакай радиовзводдин командир хъайнай.

1948-йисан мартдин Гъажимуслим хуруръ хтана, заочно Дербентдин педучилищдеда къелун давамарна, гъа са вахтунда Агъа-Хъартасрин мектебда муаллимвални авуна.

1950-1952-йисара Украинадин Лълов шегъерда КГБ-дин къве 1950-йисуз курсар къультьяна, Дагъустандиз хтана, КГБ-дин органра 25 1950-йисуз къвалихна. 1960-йисуз ада ДГУ-дин тариҳдин факультети акъалтларна.

1976-йисуз отставкадиз фейила, 10 1976-йисуз Дербентдин горторгдин директордин заместителвиле къвалихна. Гульгуналай адаа газ квай чехирар хкуддай заводда кадрийрин рекъяр къвалихна.

Гъажимуслим Гъажимусливан зегъметдиз гъукуматди еке къимет гана. Ам Ватандин дяведин 1-дережадин ордендин, Җударалди медалрин, хейлин грамотайрин сагъиб я.

Адаз уьмуърдин юлдаш Майтаб 4 рушни са хва багъышна. Гъажимусливин Майтаб къевдни дяведин зегъметдин ветеран я. Абурун веледри гъарда чин пешедай Ватандиз къуллугъзай. Гъетягъийри ахътиян рухвайрал дамахзава.

Чна Гъажимусливава Гъалибилин 73 йис ва уьмуърдин 95 1950-йисан юбилей рикл сидкъидай мубаракзава. Адаа чандин сагъвал хъун чи мурад я.

сабдай яз 1210 офицер гъатна. Идахъ галаз сад хъиз, 147 туп ва миномет, 179 пулеметни къуна.

Иллаки генерал Каледина регбэрвал гузвой 8-армияди австрийириз рикелай тефидаи ягъунар къуна. 7-июндиз адан къушунри, 80 километрдиз вилиди фена, душмандив гвай Луцк шегъер къуна. 16-июндиз душманди акси гъужум тешкилнатами, адахъ са нетижани хъанач. 18-июндиз генерал Лечиц къиле авай 9-армияди Черновцы, 30-июндизи Коломныя шегъерар азадна.

Ихтиян агалкъунар къазанмишай Брусилован гъужум мадни нетижалуди авун патал Рагъакъидай патан фронтдин къушунар гъерекатдик кутадай чкадал Алексей Эверта, къушунар бегъемвилелди гъазур хъанвач лагъана багъна акъудна, гъужум башламишна. Брусилован фикир Карпатарни къуна Австро-Венгрия дяведин гъерекатдик хкудун тир. Гъайф хъи, пачагъидин ва къилин командованидин саймазвал себеб яз и кар, душманди чехи гъалибвал къазанмишдай гъужум, тамамвилелди къилиз акътнан. Ятлан, Брусилован жагъунрив къевриванай чкайар ва абур урусривай чепел тлем гъиз тежедайдахъ инанши тир. Амма урусрин артиллериядидин гъужум абур патал гъич гъузлемеш та-

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин
редактор

Эхиримжи вахтунда тарихдик газаф рахазва: адетдин инсанарни, политикарни, журналистарни, писателарни, президентарни...

Вуч аламат яам? Вучиз икъван ада вичел инсанрин фикирар жалбазав?

Тарих аллатай вахт я. Чи Ватандин, чи улу ва Чехи бубайрин рехъ, абурун крап, тунвай гелер, адетарирс я. Чи къенин югъ накъян йикъян давам хъун, пакад йикъян бине я лугъузва. Инал чеб-челай цийи суалар къвезва. Гыльхтиндиги я чи аллатай вахт? Чи Ватандин рекъер? Чи инсанрин гъерекатар, агалкъунар ва магърумвилер?.. Эцигунара чуккурунар, фикирар ва мурдар?.. Вуч туну чаз бубайри?..

Тарих вуч аламат ята?

Суалри къалурзавайвал, тарих чехи илим, тежриба, тарс, камалжамал, ацукун-къарағызунин адетар, пакъван дерин алақъяринги ирс я къван! Герек яни чаз а ирсинин чирвилер? Вучиз герек я?...

И суалрин къизгъинвал Чехи Гъалибилин сувариҳ галаз алақъалу яз мадни артух хъайдини ашкара я. Газетра, журналра, радиода, телеканапра, Интернетда, масанрани сад-садас къарши раҳунар, акунарни түмил хъанач. Садбуру тарих чирунин, пакдиз хъунин, хъисан адетар давамарунин тереф хузватла, парабуру тарих кваз тақынин, риклелай алудунин, алақъялтила, ам цийи къипел къын хъувунин теклифарни гузва. Майдандиз экъечи тавунтай "Цийи миллетчиярни", "Цийи демократар", "либераларни", "инсандин ихтиярар ва азадвилер хузвайбур", "декоммунизация" тухузайбурни "Цийи экономистарни", "анаҳистарни", "монахистарни", "Цийи дин" гайбурни - акван тийизтай жуъредин "патриотарни" "жентчияр", "аяндарарни" "сұгурурчияр", "акыулларчияр", "бажаралгъуляр", "синахчиярни" "синағчияр" амач жеди... Иллаки жетылыл несилин, төле абур мектеба, колледжра, вузра амаз, кыл элкъурунал, абурун мефтілериз къац ягъунал машъулбурун дестега газа я. Вучиз?

"Тарих" лугъудай аламатдихъ гъакъван зурба мумкинвилер ва къуват аваҷирила, ам чи несилирвай къақъудиз алахънавайбур газа жедашир... И къуватри (тешкилатчири) ачуҳдаказ чи душманриз, чун тақланбуруз, чалай са гъихътин ята "кыссасар" вахчуз къланзавайбуруз къуллугъзавайдини сир яз амач.

Вад лагъай колоннадин къуваттар түмил жезвач. Абурун маҳсус централ, лабораторияр, клубар, институтар, партияр арадал къвезва. Жуъреба-журье дәвейрикни, ақваз тавуна, цай кутазва. Тамам ульквеяр таҳъай мисал ийизва.

Гъайиф, гъа и "таҳъайбурун" арада СССР хътин государствои къетен чка къазва. Исятда дульядин майданда къиле физвайдини, гъа СССР хъиз, гила Россиядиг

Веревирдер

Федерация хътин зурба къуват ва къудрат терг авуна, адан девлетар тарашуна паталди я. Имни сир яз амач...

Тарихди чирзава: СССР-дин девлетар дульядин чапхунчийри газаф сеферра тарашина. Дульядин сад лагъай дяведа, Октябрдин революциядилай гүгъульни "Антантада" тъвар алай чапхунчи тешкилатди, къенепатан душманарни къвачел къарағъарна, 1918-1922-йисара сағъзамай са кархана чахъ тунач. Чи жегынлай государство, аздал вакъчуный халкъар каша тунада терг авун мурад тир. Амма алақъанчир! Вири магърумвилериз табана! Чи халкъ, Ватан, большевикрин партиядин регъбервилек кваз, мадни къуватлу хъана, имтигъанрай экъечиная. Чи улькведа са къурвувахтунда Чехи индустряя, къуватлу хурурун майишат, виликди фенвай образование, илим, культуры арадал атанай.

Душманар ксанвачир. Европада фашизм квачел ақалтзамазди аллатай асиридин 30-йисар чи улькведин къенепатан хипен хам альялжана секин хъанвай жанавуррал

на. Гъатта Чехи Гъалибилин Пайдах майданрал ахкъудачир. Гыкъван шегъерин, майданрин, күчейрин тъварар ахлудна, памятнириз дуван къуна... Бес икъван жува жув виляй вегъельбур масабуруз виле акваз амуқъдани?

Тарихдин илим акъван деги шарна хъи, "цивилизация" вилик фенвай Европадин ульквейрин же гъильри Советрин Союз Гъалибичи, Европа, дульяя фашизмдин тегъъиндикай хвейи асул къуват въя, "яру ранг алай вагъшийрин" - чапхунчийрин улькве тир лугъузва. Советрин аскерар, генералар, маршалар иғитар въя, руғъ, рикл авачир бутпересар (идолар) тир лугъузва. Гъавият абурун памятникарни (Польша, Украина, Прибалтикада, Болгарияда, Молдавада, масанра) са къатда чуккурзана, чи аскеррин пак сурариз күр гузва. Чи газаф пай жегъилрини ихътин гъал дүзди яз гъисабазава.

За фикирзала, и тегъуздини кыил, сифте нубатда, чи "патриотривай" - цийи тарихчийривай къачуна. Бес къилин регъбер, Верховноглавнокомандующий гъамиша

чан хтана. Советрин властдиз ачухдаказ аксивалун С.М.Киров хътин регъберар ягъунайлай башламишна. Дагъустанданы 30-40-йисар чи шегъеррани районра секинсузбур хъанай. Месела, Юсуф Герейханов хътин нуфузлу хейлин регъберар гъа Чавуз чандивай авунай. Гъавият тарихда 1937-1938-йисарни арадал атанай...

1941-йисан 22-июндиз Гитлеран чапхунчийри чал вегъена. Мад тарашина чи девлетар, тухуз таҳъайбур бъяктер. Миллионларди са тасирин квачир инсанрин иви экъична. Маса магърумвилериз түмил хъаначир. Амма Ватандин Чехи дяведай чи халкъ, Ватан Чехи Гъалибвал къаңчуналди экъечиная!

Душманар генани кис хъанач. Чал "къайи дяве" лугъудайди иллітна. Къенепата сиясат бушхайвалди, партиядин ва гъукуматдин къилизни ақалтлай руғъсузар ("перестройщикар") атавалди, мад сеферда чи улькве чуккурна, 70-йисуз санал арадал гъайи вири девлетар тарашина, кылдин касарин (Чубайсринни Ходорковскийнин, Прохоровринни Поповрин, Лужковринни Исмаиловрин, масабурун) эмнендиш элкъвена.

Ельцининстри а кар закондади тестикъарна. Чеб лагъайтла, Америкадиннин Великобританиядин, маса государствоирин "тъурметлу" аյвалийриз элкъвена. Неники чи экономика чуккурна, улькведин мулкарни са шумуд сеферда түмиларна. "Риклз къани къван сувренитетар" багъишина...

Чехи Гъалибвал чехи гъилибанилиз элкъуяна. Россиядикай дульядин винел вири терефрай виридайлани къулухъ галамай, мариғатдин реқъяни гъакъван чиркин, усал са затл авуна. Ихътин ягънатай иттис турбурун къиле сифте нубатда чи "патриотар", "Цийи сиясатчияр", "тарих цийиикла хъйидайбур" хъана. Рой Медведеварни, Волкогоноварни, Яковлеварни, Шеварнадзеярни, Познерарни, Собчакарни, Сванидзеярни... ақваз вилик ақатна хъи, чи мектебрай Советрин девирдин вири тарих, вири литература, киноматографдай вири кинояр ақудиз ала-

анжак ивидихъ къанин хъайи вагъши хъиз къалурайла, гъатта Чехи Гъалибилин суваризни адан тъвар лекеламишиз алахъайла, ада буйругъар гайи генералриз малаикриз хъиз килидани?

Патриотрикай, яни Ватан хвейибурукай рахадайла, а йисара душмандихъ галаз алақъада хъайи, гъатта абуруз къуллугъай (власовчияр, бандеровчияр, жуъреба-журье легионерар, жасусар, дядедикай катайбур) иғитар хъиз къалуриз алахъуни чи жегъилрин мөфтөр миягъемардани? Абуруз тарихдин илим чир жедани?

Гъа ихътин шартарани чаз идеологиягерек туш, тарих масад тир, халисан литература масад тир лугъувай къуватрин вилик пад къун тавуни квекай лугъузва? Мад гъа либерализм - къайгъусувал, күтвал, руғъсувал, ақалтлай лагълагъчывал вилик кутун тушни им?

Президентди вичин Чарара, рахунра, гузвай интервьюира чаз ватандашвилин, халисан гражданлин, гележегдін патахъай къайгъу Чулуни, инсанвал хажакунин гъакъиндай газаф лугъузва. Икл фикирзайбурни түмил ава. Амма гъакъиқи тереэрал вегъена алумайтая, къайгъусурин киле залан хъун мумкин я. Им къурхулу гъал я. Гъавият рахуна, гъуъжетар, ақунар, теклифарни газа жезва.

Чун исятда, мад гъа XX асирдин 20-йисара хъиз, "Антантада" лугъудайдан гъалъада ава. Америка къилеваз, Европадин вири ампайри чавди бягъс Чулуни, "санкциярни", фитнеярни, фашал фикирарни иллітүни квекай лугъузва?

Ингье квэз "тарих" лугъудай аламатдихъ гъыхътиң мумкинвилер, къуватар ава!.. Махар въя, илим я тарих! Ам чирин, хъун, несилирвай агақъарун чи вирибурун везифа...

Хизандилай гаттунна, Ватандин, дульядин тарих дериндай чир тавртла, чи несилар гъа вирибурун мөфтөрләр цазвай гъурушара батмиш жеда.. Икл тахъун паталди я халисан патриотрин рахуна. Президентди гузвай теклифарни, тешкилзаяв бязи хъсан гъерекатарни гъа кар-тарих хъун ва чирун паталди я...

Умъурдин рекъера

Милли гъисс...

Азедин ЭСЕТОВ, Дагъустандин халкъдин дуҳтур

...А чавуз за Мегъарамдурун райондин больницада къвалахазавай. 1962-йисан зулуз Махачкъалада дишегълийрин сағъвал хъуниз талуқарнавай конференция тухванай. Ам гъазурайди ва къилиз ақудайди чи министерство тир. Аниш иштираки яз зазни звер ганвай.

А йисара Дербентдин дуҳтурар чи районрин дишегълийриз газаф душушра са виляй килигизавай: абурупудлар ерли кутуг тавунвай шартлар аялдикай азаддай операция ийизвай. Ихътин гъалари дишегълийрин сағъвал тартибдай ақуд тавуна тазвачир.

Конференцияда Дербент шегъердин больницадин къилин дуҳтур Я.Г. Сауриди авайдакай хийир къачуна, гаф талабна, зунни трибуналар фена. Чин тақуна, чи дишегълийрал къвездай тал-кваприкай галай-галайвал ихтилатна. Сағърай лагъана, жуван чқадал рекъе гъат хъийиз кълан хъайла, министрди заз вичин патав атун теклифна ва столдихъ чка гана.

Адази рахунар бегемиш хъанвайди аквазвай. Завай кълани-таклан хабар къуна. За агадай, пешекарвал хажун патал, зун курсариз рекъе тун талабна. Икл Бакудиз, дуҳтурин чирвилер хаждай курсариз фин къисмет хъана заз.

Курсара чаз патологический физиологиядай институтдин директордин везифаи вахтундаги квиле тухузвай кафедрадин заведуючий Сима Алиевна Гулиевади газаф серес лекцияр келнай. Виридуңядин медицинадин цийивилерикай чирвилер гудай.

Сима Алиевна юкъван бүйдин, ацай варз хътин ачух чин алаш дишегъли тир. Адахъ зурба чирвилерни авай, инсанрих галаз рахадай дилавар мезни.

Курсар күтъягъ хъана, экзамен вахкайдалай къулухъ акушерстводинни гинекологиядин кафедрадин заведуючий профессор А.И.Белубекяна заз ашкъи аватла, аспирантураси гъахун теклифзавайдакай малумарна. Гишиндаз къланзавайди фан күлс, мекъидаз - алуқдай партал тушни? За разивал гана...

Бахтунин лувараллас зун почтадиз рекъе гъатна. Жуван балайрин дидедиз заз герек жедай гъар жуъредин чарар гъазурун патал зенг янга. Къвед лагъай йикъян ийиз зун яшамиш жезвай общежитиядин къаравулди, "дохтор Асадов, сүзье телефона чагыриф", лагъана, къецелай гъардана. Телефондай кайваниди чуру хабар гана: вич көлиз азарпу хъанвайди ва гъалар хъсан тушиди малумарна.

...Пака къвалин вилик автобус аквазарайла, а вахтара автобусар вахт ақадар тийиз физвайди тир, заз, къужахда хвани аваз, хъурезвай жуван балайрин диде акуна.

Къвале ада ачухай къисади зун бегъем тажубарна. За справкаир, характеристика гъазурун патахъай зенг авур пакад йикъян няниз кайванидин патав къуншидлалай чи дуҳтурдин паб, медсестра атана ақатна къван. Вичин къацай мецелди ада зи кайванидин риклз еке тларвал гана: "Язух Мафи, вуна четин шартлар къвалахиз, аялар хъузва. Гъульпай лагътла, са рушал гүж гъалибна, ам дустағъда ацуқъарнава. А вуна къватлавай чарар ада заз къазаматдай эхъечун патал герек хъанвайдакай ваз гъич хабарни ава. Акунани, итимар гъыльхинбур аватла?..."

Сабур хвена бубад руша! Гафни рахун тавуна, къунши рекъе хтуна, ийиз заз зенг янай...

Октябрдин вицца зун аспирантураси экзаменар вахкүз фена. Малум хъайвал, чехи конкурс авай: са чқадал 5 кас алаш. Сифте чи чирвилер пешекарвилин рекъял ахтармишна. Чакай къведаз вадар атана, амай пуд хъфиниз мажбур хъана.

Къвед лагъай экзамен КПСС-дин тарихдай тир. Ина комиссиядин председатель С.А.Гулиевани авай. Зи саул В.И.Ленинан "Шаг вперед, два шага назад" макъала къидайла дульяда ва улькведа авай гъаларикай тир. Ада заз 15 декъиқада галай-галайвал жаваб гана. Экзаменатор Муратов да зи жаваб бес къадар тамамди яз акунач. За къетидаказ адан фикирдал рази тушиди къалурна. И арада икъван чавалди дикъетлудаказ яб гуз ацуқъинав С.А.Гулиевади чин чурун, экзамен къазавай хванахвадиз ада эцинавай саул методикадин истемишнүрих галаз къан тийизвайди ваз зи жаваб чехи къиметдиз лайиху тирди тестикъарна. Гъа икл, къ

Стал Сулеймана Рамазандин вацраз бахш авур ширидикай къве гаф

Фейзудин НАГЬИЕВ,
шашир, филологиядин илимрин доктор

Стал Сулейманан вичин ва адан тулькурунин къисмет чир хүн патал Рамазандин вацраз талукъ шир шири гаф важиблуди я. Адай гүльгүндай хиз Сулейманан къисмет аквазва. Ширидин къилел вуч атанатла, ширидин къилелни гъхьтина къалпилер, бедбахтилер атана. Са бязи хурунвийрин (Агъа Стальгин агъалийрин) лугунриз килигна, и чал 1925-1930-йисара тулькуйрайди я. Г.Алекберова риңкел хизивайвал, ихтиин ширил себеб яз, партиядин ва республикадин чехи къуллугърал алай бязи касар 1930-1933-йисара Сулейманаз басрухар гуз, адан илгъамдиз галтлам ягыз алакъней. Абуру Стальгин Сулейманан вилек вичин ширирн чехи паюнай отказ ая лагъана шарт эцигна, амма шашир рази хъанан. Гъвийя адад "диндин шашир", "политикастикай бейхабар шашир", "большевикриз акси шашир" лугъудай бультенарни атана.

Рамазандин вацраз бахшнавай и чал чна 1973-йисуз агъастальви Шагъирзоев Абдурашидавай хънена ва сифте яз "Лезгистан-Алпан" журналда чап авунай. Адад талукъ макъала илимдин журналраны чап авунай (Килиг: "Об исказениях и фальсификациях творчества С.Сталинского: На примере одного стихотворения // Вестник ДНЦ РАН, 2000. № 6. С.130-134).

Сулейманан ширирн къватларла и шири "Сив хуныз акси яз" тъвар алаз ва манадин жигъетдай михиз терсина элкъурнаваз гътнава. Белки Сулейманан хийир къандай са редакторди и къузыз как "вахтуни пурара" пайгардаказ ацуякърай лагъана и шири дэвирдин, идеологиядин тълабунрих къадайвал къайдадиз гънайтия? Амма гъар гъыкъятланы, и терсииш ширидай аквазивайвал, а редактордин фагъум-фикир Сулей-

манан валчагъдин ценеривни агакънач. Вичин вири умъурда капл-тлеат авур ширид "...мад атана чи Рамазан" царцын чкалад "...чалай алат, къей Рамазан" талгъудайди адаз чир хънан. Ихтиин гафар лагъай кас имансуз яз жемятдин арада беябур жедай. Амма Сулейман беябур хънан. Вучиз лагъитла, адан хурунвийриз кардин гъакъикъята чизвай. Сулейманан ширириз сифте гъан къимет гузтайбур гъабурни тир эхир.

Вичикай ихтилат физвай и шири гъеле ширирдад чан аламаз акъттай, гъам лезги (1927, 1934, 1935), гъам урус (1936) са къватлалдани авач. Сифте яз ам анжак 1938-йисан ктабда гътнана (редактор Г.Алекберов) са гулыгъунин вири къватлара са дегишвални аваиз гъа авайвал гузва. Амма, гаф хурунвийрин лугунриз килигна, 1925-1930-йисара теснифай и шири дэвирдин газафбур хуралай чидай. А.Шагъирзоевиз и шири Гъажимириз-Эфенди Салигъозавай ван хънан. Сулейманан ацуякъун-къарағын хурун жемятдин вилек квай. Абуру гъим Сулейманан Рамазандиз лагъанавай халисан шири я, гъим адап илтизай къундарма ятла чизвай. Чизвайвилля ширидин халисан шири, Рамазандин вацраз бахшнавай гъайфидвиди ацай бейтер чал агакъни авуна. Халкъдин руғындин хазина хузвай гъхьтин касриз датлана баркалла къвезва. Аквадай гъалай, чаз къенин икъалдини неиники жемятдин гъевенш къатариз, гъакъ са бязи пешекар литераторриз Стальгин Сулейманан, адад эсерин гъакъикъята чизвач. Адан ктабра цүлдәлай артух чарабурун усал бейтер гътнава, са шумуд цүлд шири гиландини чандыз ақът тавуна ама.

("Сив хуныз" ширир адахъ галаз "Хънади къве къвачел къеъзэз...", "Къил акъатич гъич, дэвир, вай...", "Чаз фялейри эцигай цал..." ширир за агъастальви Шагъирзоев Абдурашидавай хънена). И шири, са тымил дегишилер кваз, зи дах Рамазан Нагъиеван архивдани ава.

Стал СУЛЕЙМАН Сив хуныз

Вун атана, чан Рамазан,
Чаз хуьдай сивер амач хъи.
Накъан межевирар, азан,
Мисклиндиз эвер амач хъи.

Сад Аллагъдин тъвар рикъеваз
Михы тир чи гъар са гъэрэз.
Эвял хиз мұмыннар галаз
Сувар къарни фер амач хъи.

Дегиш хъана гил имамар,
Жезмач чавай ферз татамар.
Чизмач сувабар, гъарамар,
Нефсиниз къенер амач хъи.

Фагъумна за: тълимил-пара
Кеахъзая чи диндихъ ара.
А эвял хиз мисклинара
Кларни вязер амач хъи.

Я адапат, я шерият
Амач, къевна чаз а сергъят.
Шадвал ая, кесиб жемят, -
Квэз гила къевер амач хъи.

Вуж я а кас вири чидай,
Залаб-птик чаз кхъидай?
Аллагъдиз ферз-каплайидай
А къвализ рекъер амач хъи.

Куыгъне араб илимдин къял,
Хъабамач ам шайи гял.
Бес гъикъ хурай чи дерди-гъял?
Аллагъар, плірер амач хъи.

Сулейманаз сир я са кар -
Дегишдани чи бармакар?
Гъуцар, динар айиз кукъивар
Жённетдихъ сефер амач хъи.

1925-1930

(Стальгин Сулейманан шашир ма-
къаладин авторди газетдин
редакциядив агакъайвал, дегишилер күхтун тавуна гузва).

хънай... А вахтунда зак акатай гъиссер ма-
сабур тир...

ДГУ акъалтларайдалай кулухъ зун "Мо-
лодеж Дагестана" газетда къвалахад аль-
вазна. Гъажи Агъмирович Абашилован рэг-
бервилли кваз къвалахад ийсар зи пешекар-
вал лигимарай мектебдиз элкъвена...

■ Гила чун повестдай хъвен. Детек-
тивдин жанр вучиз хъяна?

- Сюжет за гөждәлди сафунай яна. Заз
ам эвендилай эхирдади итижлуди хъана
къланзай. Детектив я эхир!

Дагълух чкада арадал атанвай бедбах-
тилин дуьшуш. Инсандин чандиз къаст
авунва. Эсер кхъидайла за пешекар силис-
чирихъ галаз алакъа хвена, бязи делилар
абурувай чириз, тувхъкур хъувуна, абурувай
къвалахадин сирерай къиль ақъудна.

■ Къилин игитдин образ итижлуди я:
акъулту, къуватлу, вири краиз фикир гудай...

- Ада виликдай Федералный къуллугъ-
да къвалахад, хейлин ийсарин тэжриба ава.

Асул гысысадай зун къилин игитдин къа-
матда къастунал къеви ва дерин къатунар
авай инсандин хас ерияр сад ийиз алакъна.
Эгер квэз Шерлок Холмсан детективдай итиж-
лу ятла, "Ифенвай хъенар" къела. Брюс Уил-
лисан ишириквал аваз къиле физвай ягъун-
рикай, къалмакъалприкай къелиз къланзатла,
"Ифенвай хъенар" гъиле яхъ!

Ктабдиз дуьнья къалурай чапханади зи
повестдиз Дагъустандин сад лагъай трил-
лер лагъана къимет гана. Гъакъикъатда ам
са нефесдал къелиз жедай эсер хъянвани,
хъянвани анжак къелзайвайбурувай лугъуз
жеда.

* * *

Газетдин гулыгъунай алай нумраиркай
сада чна Альберт Мегтиханован повестдай
бязи чукар гуда. Эгер квехъ ктаб маса къа-
чудай фикир аватла, ам Махачъкъала шеър-
дин Толстойн тъварничых галай къучеда авай
ктабрин "Арбат" тулькенда суракъ ая.

Къачагъ къур Къурбан

Айнуллагъ АБДУЛЛАЕВ

Са дэвирра, вирира хъиз, Къуре магъалдин хърерани къа-
чагъ къур газаф хънавай. Асул гъисабдай абур тамара чунувых
жезвай. Дэвирдин кесибили, гъкуматар зайдиф хъуни ва усал
яшайишдин бязи шартлари газафбур къачагъ къуниз мажбур-
заявай.

Къуд патаз вичин тъвар чланвай, зурба буй, къуват авай
Тилт лугъудай са къачагъ хънанда гъа йисара Къурда. Ада,
чунынхай яц, гамиш тэздэ тукъуна, як кулыу-кулыу авуна,
Къасумхурун базарда укуз къиметдай маса гудалдай. Къа-
чагъвиллин рекъяа авай тэхжира авай Тилт жуэрбэ-хуярэе ху-
рера, гъатта алцук квай яцарни хуудиз, чунувых дуьшушар
хънай.

Икъарикай са юкуз кириви Къурбан, къавук кухтадай
къве гъвар гъиди лагъана, викъиник къве яцни кутуна, тамуз
фена. Къурбан буйдиз асклан, амма гъяркъу къульнер авай,
ацай якъарин итим тир. Ада гъвар тэздэ, са къил хъульчук
къуна, яцар алай чкаладай хидай. Ам зарафратрал рикл алай,
шадвал къан инсан тир.

Атланвай гъварар яцарин алцук кутуна, "Алижан ягъай хи-
вий" хъфизизай Къурбан, "Ша мұкъвий" эхъечына, "Гүнед югъ-
ук" ахгакъай, гъайванарни галат хънава, зани ял яда лагъана,
са геренда ацуяна. И арада садлагъана адап вилек тфенгэр
гвай, пагъливандиз тешпигъ жендек авай са кас пайда хъана.
Ам гъи патахъай атайди ятла чир тахъай Къурбан аламат хъана.
Малум тушир касди, са чукъин тавуна, Къурбанал тфенг
тулькъуна ва, викъиник квай яцар хууд лагъана, буйргъу гана.
Яцарин иеси хияллу хъна са геренда. Къачагъ яшариз адай
жегъил, бүйдизни къакъан тир.

- Яракъ къакъудур, чан халудин, - лагъана Къурбана. - Яц
паталди итимди тфенг тулькъураны эхир, жуван риклиз гъи яц
хуш ятла, гъам хууд, - абур къведни яцариз мукъва хъана.

Къачагъди тфенг тулькъуна, и чулав яц хууд лагъана,
буйргъу гана.

- Я халудин, за ваз лугъувачни бес, ваз гъим хуш ятла,
гъам хуудна тваҳ. Зун галат хънава, зун инжиклу мийир, - лагъана,
Къурбан къве камунин кулухъ хъна.

Къурбан къерх хънавайди акур къачагъди гъиле авай тфенг
патахъай, яцар кутунавай цил ахъайиз алакъана. И арада
Къурбана, къифрел вегъезвай каци хиз, тфенгдал хжадарна.
Са гъиле тфенг, мукъуванди гапур авай.

Къурбаназ къачагъди тфенг вини къваче тунвайди чизвай-
чир, хатадай туб галкъана, тфенгдай гулье ақъатна. Яцарик
къурху, къачагъни абурун къвачерик ақатна. И арада Къурбана
канабдин епин крочадал чилел ярх хънавай къачагъдин гъил-
лер кутунна ва епинин са къиль яцарин къанкай худна викъинал
алай къарцел кутунна.

Гила къачагъ гъа вичин рикл ацуякъай чулав яцран патах
агатнавай.

- Гила лагъ халудин, ви тъвар вуж ятла, вун гъинрай ятла,
къачагъдихъ элкъвена Къурбан. - Ваз буйдиз асклан акура зун
гъакъван зайдифи хиз хънайни? - лагъана ам, тфенгни метлерал
эцигна, къаншарда ацуяна.

- Зи тъвар Тилт я, зун куб патах гвай..., - гафар сиве амаз,
Къурбана адап ихтилат къатла, яцарин са тъвал кекяна, рекъе
гътнана.

Къурбан, мад санални ақъваз тавуна, хурун къильвал алай
"Семедан кимел" хтаны, яцарни къачагъ хатрутдин тарцел
кутунна. Инал вири жемят къатла хъна. Кавха Рашида, къа-
чагъдиз мукъва хъна, ам гъинай ятла хабар къуна.

- Зи тъвар Тилт я, зун Къепирдилай я, - лагъана къачагъди.

- Я алчак, вун Къепирдилай я лугъуз таб вучиз ийизва?
- ажуу гъатан Рашидак. - Ахътин тъвар-ван авай хуярэе вун
хътин тъватла, макъалары?

А вахтара къачагъ къур хурузь адап талукъ касаривай ви
хурузь ярх къачуна, къачагъ есирдай ахъайдай адет авай.
Амма гаф агъсакъалар Тилтлан чалашъ жезвачир. Садбуру ам
Гъетягъай, мукъубуру - Птидухъяр я лугъуз, гъуяжетарзай.

Эхирин Семед бубади ван хажна.

- Я хурунвийяр, ам гъи хуярэе ятла чаз гөрек туш. Исятда
чи вилек квайди гъакъикъи къачагъ Тилт я. Заз ван хъайвал,
ам хъсан къульдердай устад ялда. Къуй ада мад къачагъвал
хъийидач лагъана къин къурай, ахпани хъсан хжадардай са
къуль авурай. Гъуяжетарзай чан къачуна, ахъайдай.

Тилт, Семед бубади лагъайвал, сифте къин къуна, ахпа
къуль ийиз эгечына. Ада къульзайвай къайда акур хурунвийри
ам жерме къачун тавуна ачхун тълабзазай. Ада авур хътин
къула Къирида тек са Магъмурдин Алидилай алакъаддай. Кав-
ха Рашида, жемятдин тълабунриз килигна, Тилт хъфида
ихтияр гана. Жемятдин вилек Рашида Къурбаназ са яц багъи-
шун хиве къунай...

Къив гузай аялрин ванер япра аваз хъфей Тилт гел гала-
чи кважынадай. Садбуру ам тата рикл ақъвазна къена, мукъубу-
ру - ада вичи вич "Миркъидихъ" галай Къири

“Гүйриметлу “Лезги газетдин” редакция. Күн инжиеклу ийизвайди Рутул райондин Хъульгурин хуърий тир Букар Абдурагъманов я, гъамиша “Лезги газет” кхъизвай ва келзайбурукай сад. Зун 1949-йисан 23-иондиз дидедиз хъана. Хуъре 5-класс келна, за колхозда квалахзавай дидедиз күмекар гана. Губъульний къве ийсуз Архангельскда слесарь-сантехниквилин ва сварщиквилин пеше къачуна, 9 ийсуз гъана фляевиле, ахна 3 ийсуз монтажниквиле, 6 ийсуз тамарин майишатда, (леспромхозда), ракун рекъерал ва маса эцигунрал квалахна. 1980-йисалай хайи хуъръуз хтана. Культурадин дворецдин инвалид я. Бедендин са пад фалужеди янава, сагъ са чкани авач. Заз 1-группа гун лазим я. Ам къачун патал ришвешт гудай нул захъ авач. Минет хъуй, зи патав са корреспондент рекъе тур, заз адаз ийидай ихтилаттар паря ава”.

Са тимил вахт инлай вилик газетдин почтадиз ихътин чар атанвай. Редакциядин тапшуругъдалди чи хуси корреспондент Дащемир ШЕРИФАЛИЕВ арзачидин къилив фена...

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН ОТДЕЛ

Талар - къати,

дердерни - зурба

зан хъун патал везифа пакамлай няналди, пер гваз, келемдин никера юкъ патахъарун тир...

■ **Бедендин хасаратвал мус ва гъикъ хъана? - суал гана за.**

- Мусибатдин душушу зи кылел 1970-йисан зулуз атана. Нисинлай къулухъ галатна, никъяя хтанвай за, багъда беъвер квят! хъийизвай. Зун клерц таран кукътай аватна, къулан тарцин кларабар сад-садай акътна, къалчахдин клараб, пакун тъвалар, къуын хана. Зун авай гъял акурла, дуухтурри, чипин къумексузвал хиве къуна, зун “списатна”. И кардикай хабар хъайила, Бакудай буба хтана. Адаз зун хутахна, гъана

къулухъ мад хъфенач. Аялар, хтулар худани, мульфехурриз ришвет гудани? Зун маса тербиядин инсан я, ютта аваз хайитланы гудайди туш. 2017-йисуз, умурьдин юлдаш рагметдиз фейдалай къулухъ, инсульт хъана, гъялар лап зайдиф я, къекъвез жезмач. Чанда къуват амайла, жуван капашривди эцигай са мертвадин и квалахна умурь ялгъуздаказ къучурмиш хъийизва. Гена телевизорди рикл алладарзва.

■ **Бес гадайрин, хтулприн патай къумек авачни?**

- Абурни, чипин квят-югъ аваз, гъэр сад вич-вичиз хъанвай кесиб ксар я, ѿльбетда, алақадай къумек ийизва. Шикаятдай кар авач. Гъевиччи гада Рафик рагметдиз фена, алдан аялар халуди хуъза. Чехи хва Абдурагъман хизанни галаз Тюменда яшамиш жезва, ѿффер я. Хуъре къилди квят авуна, дуламыш жезвай Ризахан Кочубейда чубаня.

Къуне зун тахсирлу ийимир. Гила газетдивай вуч кланзовая лагъайтла, гъакъикъатда, са шейни. “Лезги газет” заз гъамиша камаллу сувьбетчи хъиз я. Рикл дарих хъайи маъамда арза къъяна, инжилу жемир. Аней иниз атана, зал къил чугуна, дерди йъалдикай хабар къуна, къун пары къадар сагърай! Квевай заз вуч къумек жеда къван?! Хъанайтла, ѿльбетда, заз къевзвай инвалид вилин 1-группа къандай, амма ам къильевай кар туш.

РЕДАКЦИЯДИН ПАТАЙ:

Дугъриданни, Букар Абдурагъманов са мертвадин гъевиччи квалахна, газаф дарда аваз, яшамиш жезва. Къе, XXI асирда, мублагъ девирда, инсанар икъван дарвиледи, азиятириди яшамиш хъун рикл газаф таплай кар я.

Букар халудин месэладин гъакъиндай чи хуси корреспондентди “Хъульгурин хуър” СП-дин къил Г.Д.Агъамирзое-вахъ галаз сувьбетна, касди агъсанъалдиз вичелай алақадай къумекун хиве къуна.

Мадни алава хъийиз кланзава: Б.Абдурагъманов 1-группа гунин месэла редакциядин гузчилик жеда. Рутул райондай вуч хабар къведатла гузчетна, кар түкъиүн тавуртла, республикадин ВТЭК-дин идарадиз хабар гуда.

Чна Рутул райондин, къиле авай, гъакъ мергъяматлувилини краарал машгъул маса ксарийни Букар халудиз алақадай къумекар гун таплабазва. Чна ийизвай хъсанвилер, са шумудра артух хъхъана, чав ахгакъ хъийидайди рикелай ракъур тийин!

Дугъриданни, Букар бубади газетдин къуллугъчи атана, вичиз къумекун гузетзавай. Клерц гваз, са гужуанди къекъвезвай ада зун хушдиз къабулна, вичин дердийрикай ахъайна. Эхъ, гъакъикъатдани, гъар са касдин умуръ тамас са ктаб я, кел тавунвай ктаб. Хъсан сувьбетти тир, Букар бубадин ихтилатрихъ сятералди яб акализ жеда... Къуд лагъай власть ятлани, газетдивай кесиб, набут, дуњядикай пер ханвай касдиз вуч къумек жеда къван! Ялгъуз, къеџел-кимел экъечи тежезвайлай, белки, адаз дикъетту са сувьбетчи кланз, арза къхъенватла газетдиз... хиялар физвай риклай.

- Чан хва, зи къисмет гъа бинедилай түкъульди хъана. Зун гъеле дуњядал акътал тавунмаз дидебуба, вучиз ятлани сад-садаҳъ галаз дујуз тақуна, чара хъхъана. Буба Шихрагъим вичин къил хъуз Бакудиз хъфена. Дидеди зун вичин буба Абдурагъманан квалае хана. Гъевиччи чавалай дидедихъ галаз квалаин ва колхоздин майишатдин квалахрал жез, дуъзгуңдаказ келиз хъанач, 5-классда амуъяна, ах-па тарсаризни хъфенач. 1970-йисуз армиядай хтайлар (зун чехи бубади армиядиз фидалди эвленишина, са аялни хъанвай), бубади “за вакай халис итим ийидай” лагъана, зун Бакудиз хутахна. Вичи квалахзай вай цициханада фляевиле тайи-нарда. Дидеди лагъайтла, ада зун вичивай къасухдай къакъудзавайди хъиз, шел-хвализ, хуъръуз хтун патал кагъазар къизвай. Дидедин хатур хаз хъанач, 6 вацралай адъхъ гелкъвез хуъръуз хтана. Кесиб хи-

са гъариз кланзавай. Юзуриз тежевайди акурла, ам хъфена. Зун къвачел ахъхълдарайди, закай инсан хъувурдай рагметлу Мериян баде я. Ахъцегъай яз, Цуругъа гъульук квай (тешкилатчилини ала-кунриз килигна, жемятди ам хуърун Советдин председателвиле хъяни) ам зурба жерягъ тир.

Яваш-явш зи гъял хъсан хъхъана. Сагълам инсанрилай зайдиф тушиз квалахзавай, гъатта Урсатдин эцигунрални фена. 1980-йисара, гъялар пис хъхъана, гуж гана кланзавайди тушир къван, зун хуъръуз хтана. 1991-йисуз за Рутула са эцигунрал сварщиквиле квалахзавай. Прорабдиз зи гъял акурла, больницидиз тухвана, заз инвалидилин 3-группа тайинара. Гуътъунай сагъламвилин къалар къвердавай пис жез зун къвед-пудра Къасумхуъръун ВТЭК-диз физхтана. “Къе хъша, пака хъша, идокумент гъваш, маса документ гъваш” лугъуз, гъакъ инжилу ийизвай. Рикел алама, эхиримжи сеферда ВТЭК-дин учирда, ацуқадай чкани авачиз, зун са гужуанди дегълизда акъвазнавайла, са къувзуз итимди язухдай хъиз “Вун мад атана хъи, халудин, фицякъра кар түкъиүн тавуртла, республикадин ВТЭК-дин идарадиз хабар гуда.”

- Ваъ, белки, къе дуъз жен. Лазим къван вири чарап-цларар гва. - Чарарикай жуваз афарар ая, алай девирда са чарапалди кар түкъиүн тавуртла, чав ахгакъ хъийидайди рикелай ракъур тийин!

Гъалар дегиш хъуник умуд кутазва

Гъазурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Вириосиядин халкъдин фронтдин (ОНФ) Дагъустан Республикада авай активистри 2 агъзурда агақъдалди агаляир яшамиш жезвай хуърера медицинадин къумек агақъарунин са-ягъдиз ва адан еридиз къимет гузва. Общественники республикадин къве района медицинадин 9 идара ахтармишна. Абуру фельдшервилини акушервилин пункттарин ва амбулаторийрин материально-технический база авай гъал, чайрин агаляйривай абур чпиз ийизвай медицинадин къуллугърин еридилай рази яни-тушни чирна.

Ахтармишнар Къарабудахкент ва Ахъцегъ райондин медицинадин идарайра кылы тухванвай. Къарабудахкент райондин къурелди лагъайтла, Жангъа, Ачи, Сирағы, Ленинкент хуърерин ФАП-ра гъялар лап чурубур я, бязи чайра пешекарар бес тахъунин месэлани лап хидакас акъвазнава.

Къве райондин ФАП-рал асалтзаявай четинвилерни гъа сад хътингур я. Ахтармишай 9 объектдикай санани, са Ахъцегъ райондин Къуркулаларин идара квачиз, коляскайра авайбур патал махсус чаяр (пандусар) авач. Материально-технический реъяй таъминвал гъич са къусни разивал ийиз жедайди туш. Чехи пай душишурда вирилайни газаф лазим къевзвай шейэр (электрикдин стериализатор, медицинада ишлемишзаяв алатар, дезинфекция ийидай къапар, холестериндин къадар чирун патал анализ къачудай экспресс-анализатор ва икл мад) авач.

- Ахтармишай гъар сана, къведен чкадал, авайди са холодильник я. Абур сад къилди-рапар, мұкъудини дарманар хъун патал лазим я, - къейдзана ОНФ-дин республикадин “Социальная справедливость” дестедин регъбер Рустам Айгумова.

Къилди Ахъцегъ райондин ФАП-рикай рахайтла, гъялар Къарабудахкент райондилай са къусни артух туш. Цуругъа медпунктунин дарамат капитальнидаказ ремонтна кланзава. Материально-технический база лап усал гъалда ава. Дараматда азарлуйриз чепел нубат къедалди акъваздай бес къадар чка, хъвадай яд авач.

Къуркулаларин хуърени материально-технический гъялар лап усал маса алатар авач. Ахтармишай ФАП-рикай гъич садни Интернетдик квач.

- Къве райондин агаляйрини диагностикадин ахтармишнардай мумкинвал, лазим дарманар авачирдан патахъай шикята. Райцентрадай “Тади къумекдиз” эверун четин акъваззаяв.

Халкъдин фронтдин Дагъустанда авай отделениди республикадин здравоохраненидин министерстводивай медицинадин идарайрин квалах, кардик квай нормайрал ва талабунрал асаслу яз, къайдада тунин патахъай талабнава, - къейдна ОНФ-дин Дагъустанда авай региональный штабдин сопредседатель Татьяна Рассохинади.

РИКЕЛ ХХИН: здравоохраненидин сифтеъян хилен ачухвилин важиблувилай улкведин Президент, Халкъдин фронтдин башчи В.Путин. Федеральный собранидиз реъе тунвай Чарче лагъанва. Государстводин Кыли 2020-йисалди 2000-дев агакъя агаляир яшамиш жезвай хуърера ФАП-ар ва амбулаторияр квачел ахъхалдар хъувунин ва цийибур эцигунин месэла эцигнай. Путин Вириосиядин Халкъдин фронтдинай агаляйрихъ галаз алакъа хъун, чайрал авай гъяларин мониторинг тухун талабнай.

Вагидин Нейфелович АБДУЛГАЛИМОВ 1962-йисуз Ахцегь райондин Чеперин хуре ата-бубайрлай машгүр хипехъянрин зөгьметкеш хизанды дидедиз хана. 1979-йисуз хурун мектеб, 1984-йисуз Махачкалаада ДГСХИ-дин зооветеринариядин факультет агалкунралди акылтарна. Зөгьметдин рехь Кеферпатаан Осетияда Ардон райондин Кирован хуре Коста Хетагурован тіваруних галай колхозда маларин дуэтур яз (ветврач) ківалхунилай башламишина. 1985-2003-йисара Чеперин хурун ветучастокдин дуэтурвиле ва 2003-йисалай РД-дин ГБУ-да Ахцегь ветуправленидин начальниквиле намуслувиледи күллугъзва. Адан гъакысагэ зөгьмет гъукаматди “РД-дин лайхлу ветврач” тівар (2006), РФ-дин МСХ-дин Гүүрмөтдин грамота (2013) ва гъукаматдин маса наградаярни пишкешар гуналди къейднава. Ада 3 велед халкъдин арада гъурмет авай зөгьметкеш каср яз тербияламишина, гъардахь вичин мягъкем хизан ава.

Азаррикай саламат я

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Халкъдин сагъламвал элкъвена күнвай тібиатдилай, чна незвайхъзвай малдарвилин, хипехъянвилин, къушчивилин ва хурун майишатдин маса сұрседдилай аспуя. Адан еридал гъузчивалун чи сагъламвилин дережадал гъузчивалун я.

И муква чун Ахцегь райондин ветуправленидин начальник **Вагидин АБДУЛГАЛИМОВАХЪ** галаз гуруш хана. Районда гъйванарин садакай-садак акатдай хаталу азаррин вилик пад күнин ва веткүллугъдин важибу маса месэлайрин гъакъиндай адахъ галаз сұйбетна.

- Эхъ, вуна вуч незватла, ви гъални гъяхътинді я луғур камалу ихтилат ава, - сұғыбетзала Вагидин Нейфеловича. - Чун, ветработникар лағыйтла, халкъдин суфрадал къvezvay сұрсед міхъиди, ерилуди ва кфетлуди хүн патал алахъзва. Аллагыдиз шукур, эхиримжи 20-йисан муддатда районда инфекциян хаталу азарар регистрация авунвач, сагъ-саламат я. Гъа са вахтунда Дағыстанда эхиримжи 3-4-йисан вахтунда маларик нодуллярный дерматит, бруцелләз азарар акатна, 17 районда 50% малар азарлы хъана, 3000-далай артух малар вирусны гепатит азарди күн. Гельбетда, чи агалкүн райондин рукоходстводин гъузчивилек кваз ветработникар профилактикадин гъакъиса зөгьметдин нетижә я. Чна масус схемадалди вахт-вахтунда вири гъйванар ахтармишза, абуруп рапар языва ва икмад.

■ Районда гъикъван гъйванар ава? Күн абуруп вирибуруп рапар языз агақжавани? Чадин администрацийин патай күмек авани?

- Районда, статистикадин делилралди, 24 агъзурдалай виниз - ири, 110 агъзурдалай виниз күлүп карч алай гъйванар авағы гысабазватлани, хиве къян, гъакъикъатда абурун къадар тіміл я. Гъйванарин 90% хуссиятда (ЛПХ) хүнниди, рапар яғын тешкилун иллаки четин жезва, къуватлу гъйван күннаң күннәвә эхир. Чи 28 дуэтурни фельдшер и карди гъатта ківачерай акъудзава. Закондади гъйванариз рапар яғын күннәвә буржы я, амма абурукай са күмекни авағ. Хуъера рапар ядай масус чакар къванни түккүрзевач. Бязибуру фикирзайвай, вири рапарни санал яна хъиз, месэла күтъягыз жедач. Месела, сибирская языва азардин раб яғайдалай күлүх анжак 21 яйкалай маса раб ядай ихтияр ава. Ихътин залан зөгьметдай ветработникиз, ажеб тир лайхлу къимет гузайтла: абуруп гъилиз ваца ківа-

лахайла къвездвайди лап аға кәнин мажиб я.

■ Вагидин стха, квез чида хын, Дағыстанда 40 агъзурдалай виниз иесисуз кицерни кәцер регистрация авунва. Абур иллаки больнициаринни аялрин бахчайрин мукъварив ва зирзибила ве гъезвай чиркин чакира гзаф ківат жезва. Жемятдиз инфекция чукърунин къурхулувал арадал гъизвай абуруп работвал ни ва гъынкі авун лазим я?

- Им гъелелиг чи республикада гъялиз тежезвай четин месэла я. Кицерни инсанрал ве гъезвай дүшүшшарни ава, абурукай пара хаталу “пехъивал” азар акатун мумкин я. Гъакъикъатда, иесисуз ківаллин гъйванар таҳъана кәнди. Күнчайра гъятнавай кицерин, кәцерин къайтъу чүгүн хуъерин администрацийин ва ЖКХ-рин везифа я. Гъайф хын, абуруни, “пул авағ” луғыз, гъйванарин гысаб тухувач ва худай маҳсус чка (приют) районда авағ.

■ Гиликъай гъйванарин лешер, яни био амуқъаяр гъиниз ийизва?

- Гиликъинавай малар ве гъездай маҳсус фурап таҳъайла, жемятди лешер гъиниз ийиди къван? Гадарзана зирзибила ківат изавай чакърални кәмари, я туш чилик күтазва. Им законди лап көттівиледи къадага авунвай кар я. Гъакъикъатда гъа имни ветуправленидин ве зифайрик акатавай, гъялиз таҳъанавай лап хци месэла я. Администрацияр ва къайдаяр худай органар райондин эпизоотический сагъламвал таъминарунин и месэләдив риккливай зечінайтла хъсан тир. Чиди хурун майишатдин хиле гъасилзайва ба базардални гъана маса гузай сұрседдел - якыл, не-кедал, нисидал, чөмел, какайрал, виртедел... гъузчивалун я.

■ Важиблуди тир гъа и месэләда къайдая ава?

- Якун ларәкарни рекъерин къерхривин майданрал арадал къевзай алверчивилин дезгәр гъисаба тақыртла, Ахцегь хурун майишатдин сұрседдин базар, гъайф хын, амач. Виликрай лағыйтла, ина вири Дағыстанда машгүр гурлу базар авайди тир. Гила ам маса шейэрин (вещевой) базардиз элкъвенва. Як маса гузай чакайрал, гъелбетда, датланы көтті гъузчивалун. Гъавиляй рикклиз кәннивалава, са бубат къайды хуъз жезва. Кылдинди, эхиримжи саки 20-йисуз ина якылай садни азарлу хъанвач.

■ Вагидин стха, ци къишларал гъалар гъикъ тир ва гъйванар яйлахриз къайдарларин санал яна хъиз, месэла күтъягыз жедач. Месела, сибирская языва азардин раб яғайдалай күлүх анжак 21 яйкалай маса раб ядай ихтияр ава. Ихътин залан зөгьметдай ветработникиз, ажеб тир лайхлу къимет гузайтла: абуруп гъилиз ваца ківа-

- Чи күльпү карч алай 50% гъайванри Дербентдин, 40% Кочубейдин кышишахра күйд ақындаува ва 10% гъайванар чқадал аламукъзаса. Күйд күлпайди, чура датлана нәдай векъ хүнниди ва азарар таҳъуниди хипехъянрин гъалар хъсан я: хъульпүз эм патал гъазир алафар саки герек атанач, хиперилай 100-110% сагълам дул къачуна. Алай вахтунда 5-майдилай гъайванар күнчариз зечінава ва са вацран къене абуру хайи дағыларин яйлахриз хъведа. Күнчардалди вилик лапагар цеңгерин (оспа) ва малар бруцеллез, дабак азаррин патахъай ахтармишна, абуруп талукъ тир рапар янава ва дегельмитизация (хаталу гъар жуъре гъаша-ратрикай міхъун) ийизва.

■ Советрин дөвирда Ахцегъя гъайванар тукъвадай маҳсус чакъасабхана авай. Гила иесисири гъайванар чипин гъаятра тукъваз, як маса гузва.

- Эхъ, дугъриданни им ихтияр авачир лап хаталу кар я. Гъеле 300-йис вилик Урсатдин машгүр пачагы I Пётрди и кар къадага ийизвай көтті къарар ақындаува адап амал тийизвайбуруз гъил атудай къурхувал ганай. Чи дөвирда гъалар пис хъанва. Алай вахтунда республикада гъаятра гъар 100 агъзур къарамал 600 агъзурдаға лапагар тукъвазва. Гъавиляй бруцелләздин ва садакай-садак ақатдай бязи азаррин вилик пад къас жезвав. Гила Ахцегъя карчи Жигерхан Сулейманова гъйванар тукъвадай маҳсус цех ачухуниди чаз и месэла гъялиз регъят жеда.

■ Ветеринариядин хиле жемятдиз гъакъидих тамамарзайвай күллугъар авани?

- Эхъ, РФ-дин ва РД-дин маҳсус къаррарлди, гъайванарин садакай-садак ақатдай хаталу азаррин (абур 8 ава) вилик пад күн ва сағыарун квачиз (и кар патал дарманар къачудай пул гъукаматди гузва), амай са къадар күллугъар (месела, ківач хун, дана къачун, жигерар чүр хун ва маса азарар сагълар хъувун) гъвечи гъакъидих я.

Эхирдай газетдин мүмкінвилик менфят къачунади къейдин, алай вахтунда уйлукведа хурун майишатдин хиле гъасилзайва ва маса гузай сұрсед тайнарун ва адап гузчивалун патал Госсельхознадзордин “Меркурий” программа кардик ква. Истемишил ихтияди я: ветеринариядин күллугъдин талукъ тир документ галачир (ахътин документ-справка участоқдин ветврачди гузва) малдарвилинни хипехъяннил сұрсед маса гун-къачун къадага я. Дугъри я, гъар са цийи кардик ківач, идаки гъелелиг инсанри са артух кыл кутазвач. Амма инсанрин хатасузвал хурун карда им дөвирдин чарасуз истишин я.

Жавабдарвал

Гыссиз чирдайвал

Ислам МЕГЬАМЕДОВ,

“Дагъустандын илимдиннің ахтармиштайдын центр”
ДРОО-дин правленидин председатель

“Паркарин маршдин” кыллын месэлайрикай сад - аялар ва жегильлар тібиат хунын месэлайрал чипин хушунади машгүл жедайвал авун я. 2018-йис Россияда гүбъуллудан йис яз ма-лумарнава, им лагъайтла жегильлар чипин гележег түккүрүнин месэладал желб авун патал хъсан мүмкінвал я.

Тібиат хунын патал гъам тібиатиди вичи, гъам обществоди садрани таҳъай жуверда истемишизай активту гъерекатар къа-булдай вахт атанана. Ша чна жерекатар саналди кылле тухун. Ша чна тібиатдин күметту мулкар хуъз күмек гун, жуван ху-ре, районда ва, санлай къачурла, республикада кылле тухузтай тібиат хунын элкъуырнавай важибул мәрекетта иширакин, абур кылле тухунин теклифар гун. Шаклу жедай вахт чахъ амач.

“Паркарин марш” - им Россиядин ва чи уйлкедиши галаз сергъят авай маса государствойринг тібиатдин көттәндакас ху-звай мулкарлар (ООПТ) күмек гуниз талукъарнавай междуна-родный серенжем я.

“Паркарин маршдин” макъсад властдин, массовый информациядын тақтырын, бизнесдин ва вири обществодин ООПТ-дин месэлайрал желб авун, абуруп гъакъыккы күмек гун, ватанэгълийринг зигъинде я тібиатдин ва күлтүрудин ирсинал дамах авунин гыссер арадал гъун я.

Россиядин Президентдин “Көттәндакас хузвай тібиатдин мулкарлар - виниз тир нетижалувал” грантдин сергъятра аваз, “Да-гыстандин краеведческий центр” ДРОО-ди, Дағыстан Республикадин тібиатдин ресурсрн ва экологиян министерство-дихъ, РД-дин образованидин ва илимдин министерстводихъ, “Да-гыстандин тібиатдин “Дагестанский” заповедник” ФГБУ-дихъ галаз санал республикадин умуми образованидин 50-далай ар-тух мектебра экология хунын элкъуырнавай “Паркарин марш” мәрекет кылле тухвана, абуру мектебра келзәвай 1300 аялди, 60 педагоги, “Дағыстандин тібиатдин “Дагестанский” заповед-ник” ФГБУ-дин 8 пешекарди, 12 алимди, аспирантди, студентди, “Дагъустандын илимдиннің ахтармиштайдын центр” ДРОО-дин 5 векилди иширакна.

“Паркарин маршдин” вахтунда заповедники, милли парка-ри, гъакъин тібиат хунын, образованидин маса идәрайи элкъ-вей столар, ачук ракларин йикъар, жуъеба-жуъре темайрай выставкайр тухванай.

“Паркарин марш” серенжемди жуван Ватандын тібиатдин гележег авай гъалдай жавабдарвал гъиссонал, жуван чил, ківал хуъз чир хун лазим тирдал мектебра келзәвай аялри экологиян алай аямдин тіл алай зурба месэләяр гъялунин карда в-жибу роль къувъзвайди гъисс авунал, тібиатдин гүзелвал ва михъивал хунын жавабдарвал гъисс ийиз тербияламиш ху-нал гъун гүзлемешава.

Хипехъанвал

Къишлихрай - яйлахриз

Рагъидин ЭМИНОВ

Алай вахтунда Ахцегь райондин СПК-дин гъйванар гатун яйлахриз хвэз рекъе ава. Адеп хъанвайвал, гъйванар яйлахриз күчарралди вилик, азаррин вилик пад күннин серенжемрин сергъятра аваз, абуру дарманралди гъашарратрикай михъизава (ши-кілда - Луткунрин “Адалат” СПК), рапар языва. Эхиримжи йи-сара районда күльпү карч алай гъйванар хунал машгүл май-шатар артух хъанва. Кылди къа-чуртла, Луткунрин хипехъанвили “Адалат” тівар алай хизандын СПК-дин ківалхада (предсе-датель Сурхай Ағымедов) аквадай хытин агалкүннар ава: гъар 100 хипекай 100 кіл къачуна саламатдиз хузвава, гъар салапаг-дилай 2,5 кг. сар тунва. Исятда майишатдин 950 гъйван яйлах-риз рекъе гъат хъувунва.

“Самурдин” девлетар

Наира РАМАЗНОВА,
Лезги радиодин къилин редактор,
РФ-дин журналистири Союздин член

“Къени кар тавур са югъни тежен”.

Роберт - Баден Поэлл

Са шумуд иис идалай вилик зи япариҳ са ван галуқына: Ахцегъ районда вичин бине Луткунай тир ва алай вахтунда Къазахстандин Актау шегъерда яшамиш жезвай са карчили алай аямдин вири истемишуриз жаваб гузай шадвилерин еке зал эцигнава.

Хупл хъсан къалах хъаначни, фикирна за. Ахцегъ ва къунши районра авай жемятриз чин шадвилерин межхисар къиле тухудай зал кардик акатна. Чи девирда ихътин къалах къилиз акъудун рөгъят месәла туш. Гъар гъи инвесторди хъайлтлани, дагълух чкада ихътин объектар эцигун гъиле къадач. Гъар сада вичин къазанжидикайни фикирзава эхир!

Са къадар вахтар алатаила Ахцегъ районда шадвилерин “Самур” тъвар алай еке комплекс ачухна. И вакъиадиз талукъарнавай мрекатда Россиянин жуъреба-жуъре регионрайхтанвай мугъманри, Дагъустандин Гъукуматдин, жемиятдин, медениятдин векилри, хейлини масабуру иштиракна. Ихътин комплекс арадал атун райондин агъалияр патал вижевай савкъатдиз элкъвенвай.

Мукъвара Ахцегъ райондин Хуърургин хуърьуз хъфидай рекъе (РД-дин лайихлу муаллим М.Абдулкеримов) тъварнихъ галай “Просвещение” фондунин таъватрихъ эцигнавай мариатдин “Люминари” центр ачухунин мрекатда иштиракун патал) зазни вири республикада машгъур хънвай и чкада ял ягъун къисмет хъана.

Шадвилерин “Самур” зал

Ина Ахцегъ ва адан патарив гвай районрин агъалийриз гъар са хизандажевай виридалайни еке сувар - меҳъяр къиле тухудай мумкинвал ава. Вичин гузелвилел, туъкурнавай тегъердал гъалтлайла, и зал тъвар-ван акъатнавай еке заприлай са къусни къулухъ галамукънавач. И чка акур гъар са кас гъйран жеда.

Алай вахтунда “Самур” тъвар алай и маканда милли фестивалар, концертар, райондин ва республикадин дережада аваз тешкилзаяв жуъреба-жуъре маса мрекатар къиле тухуза. Ина Къиблепатан Дагъустандин медениятдин маканрикай сад я лагъайтла, чун гълатл жедач.

Медицинадин “Самур” центр

Райондин агъалийрик иллаки шадвал кутгазвайди “Самур” тъвар алаз ачухунавай медцентр я. И чка ачухайлай гуъльнигъ агъалийривай масанриз тефена, чкадал чин сағъламвал мягъемарун патал вири серенжемар къиле тухуз жевза. Къейд ийин хъи, медцентр алай аямдин техникадалди таъминарнава. Ина зегъмет чуғазваи духтурар лагъайтла, тежриба, пешекарвал хаждай курсариз рекъе твазва. Медцентрада йикъан стационарни ава.

“Самур” ресторан

Им юбилеяр, хизанрин гъвечи сувварни кваз къиле тухудай, жуван ярар-дустарихъ галаз санал ацуънна ял ядай чка я. Ина ял ягъун зазни къисмет хъана.

Ресторанда къенин йикъан вири истемишуриз жаваб гузай са шумуд зал (ял ядай, фу недай, бильярд къугъувада ва мсб.) кардик ква. Ина Рагъэкъечидай патан, Европадин, Азиянин халқарин хуърекар тъазурзава. Къуллугъ ийизвай инсанарни газа кутугайбур я. И чка акур касдиз ам мад сеферда ахкун кълан жеда...

“Самур” комплексдин патав КФХ

Комплексдин гъялтдай экъечина са къве кам анихъ фейила къалахар гъилин зегъметдалди въа, цийи техникадин къумекдадли къиле тухувай теплицаир аквазва. Комплексдин директор Алиханавай за зун и чайкрай мукъувай танишарун талабна. Заз жив женнетдин бағъдиз аватайди хъиз хъана.

Ина гъазурзавай тъунар икъван тъялму хъунхъ вичин себебар авачиз туш. Са дарманни квачир, михъи чилел, михъи гъавадал, михъи цел битмишарнавай афнияр, помидор... Чадин агъалийрин сүфрайрал къульд-гад талъдана таза афниярномидорар, чебни ужуз къиметрай къзвезва.

Шад мрекатриз гъазур жевзайбурувай мал-лапагдин, къушран якни, салан майвайярни чкадал ужуз къиметрай маса къаузжай жевза. Гележегда ина балуғарни түртмишда, як гъядай хусуси цехарни кардик кутада.

Планрик жуъбе-жуъре сортарин лимонар битмишардай теплицаир тешкилунни ква. Исятда иллаки жеъилар къиле хъдай са рехът жағуриз патарал финиз мажбур жевза. Абу-руз чкадал къве кепек пул къазанмишдай къалахар хъанайтла къанзайвай.

Лагъана къланда, “Самур” комплекс ачухунихъ галаз санал Ахцегъ районда къалахадай чкайрин къадарни артух хъана. Ина зегъмет чуғазваи турнир вири чадин агъалияр я. Бес ихътин мумкинвилер тешкилзаяв касдиз аферин къевзачвани!!!

“Самур” мугъманхана

И дарамат акъалтлай хъсан чкадал ала: Самур вацун къерхедал - къакъан дагъларинни гузел тъбиатдин къужахда. Ял язавайбур патал ина вири шартлар ава: капл ийидай къвални, эвленимши жевзайбуруз къандай къван вири шейэр хъядай түквениарни, гъамамарни... Идалай гъйри, мугъманханадин мулкарал спортдал машгъул хъун, аялар патал хъсандиз түккүрнавай маҳсус майданарни ала...

Страусар...

Теплицайрилай са тимил къван яргъа авай майдандал дамах газа камар язавай деве-къушар (страусар) аквазва. Патав фена, тъунын гана, са шикилни ягъ тавуна акъвазис хъанач завай. И майданди неинки са чадин агъалийрин, гъакъни патарилай къевзай туристрин фикирни желбазава.

И зурба комплексдин рөгъбервал гузайди гъар са къуль къалахдивни кваз жавабдарвилелди эгечизавай Алихан Азизович Хакпиша я.

Вуж я Лезгистандин чилел ихътин чехи дараматар эцигнавайди, медицина, культура, хуърун майишат... вилик тухувайди. Ада вичин агъайнавиляй вичикай газетриз макъалар хъиникай, передачаир гъазурунайкай къиль къакъудзатлани, халкъдиз вичин баркаллу рухваяр чир хун лазим я.

Меценат, карчи Жигерхан Сулейманов Ахцегъ райондин Луткунрин хуъре дидедиз хъана. Хуърун юкъван мектеб акъалтлайраидай къуллухъ армияда къуллугъяна. Къисметди ам Афгъанистандин акъудна. Дяведин женгера къалурай викъельвилерай чи ватанэгълиди са къадар наградаир гана.

Гуъльнулай ам хайи хуърьуз хъвезва, Дагъустандин пединститутдин физкультурадин факультетдик экечизава. Институт ада гъилералди женг чуғунин рекъяй спортдин мастервилин тъвар къачуналди акъалтларна.

Як гъялдай цех

1995-йисуз жегъил пешекар вичин хизанини галаз Шевченкодиз, гилан Актау шегъердиз акъатзава. Ина ам карчивилел машгъул жевза. Четин, еке уълкве чканавай, алаш-булаш девирда хусуси карчывал арадал гъун, ам лайихлу дережадиз акъудун, хажжун рөгъят кар тушир. Амма Жигерханалай и кар алакъна.

Аялрин майдан

Лагъана къланда, Жигерхан Сулейманова ийизвай мергъяматлувилин къалахрин къадар екеди я. Актау шегъерда кардик квай лезгийрин диаспорадин векилриз ада вичивай жеядай вири къумекар гузва. Четин шартларал расалмиш жевзай вичин хуърунвиярни ада фикир тагана тазвач. Иллаки еке къумекар спортсменриз гузва. Гъар иисуз азаддиз къуршахар къунай Къазахстанда къиле физвай международный турнирда иштиракун патал Ахцегъ райондин къевзай спортсмен-рин рекъин вири харжияр ада вичин хивез къачузва.

Республикадин вилик къазанмишнавай лайихлувилир ва къиле тухувай мергъяматлувилин къалахриз килигна Жигерхан Сулеймановаз Дагъустандин руководстводи еке къиметни ганва: ам “Хайи чилиз авай къанивилай” гъурметдин знақдин сагъиб я.

Къейд ийин хъи, Ахцегъ райондин къиль Осман Абдулкеримова инвесториз вири жуъредин къумекар гузва ва Ж.Сулейманова къиле тухувай къалахрин тереф хуъза.

Хайи халкъ патал Жигерхан Сулейманован рикле ийиз къанзайвай мурадар газа ава. Къуй Аллагъди адаз абур къилиз акъуддай къуватар ва мумкинвилер гурай. Къуй адан гуътъуна гъамиша халкъдин алхишар хуурай!

Хизан ва баҳт

Вахтунда чааяр акуратла...

Надият ВЕЛИЕВА

Гъар са касдин умумурдин эвел, адсан бахти, гележегни хизандилай аслу я. Хизан гафунин мана аялрих галас сих алақъада ава. Хизанда аял хүн гъар са диде-бубадин эрзиман мурад я. Аялди абуруз умумурдин шад лөгъеяр багъиш зава, умумур бахтлуди ийизва. Гъынхтин хизанар, чеб-чепл ашукъ умумурдин юлдашар, күрпе балаяр тахъун себеб яз, къакъатзава. Гъынкван дишегълияр дидевилин бахт гъисс ийиз тахъана амузаза. Гъайиф хъи, эхиримжи вахтара эвлениши хъанвай жегъиприз дуухтурри аялар тежевайвилин диагноз эцигзавай дуушуьшар тимил туш. Дуухтурри къейдэзвайвал, им жегъиприз садран аялар жедач лагъай чал туш. Вахтунда дуухтурдин патав фена, лазим тир чааяр акун чарасуз тирди лугъузва. Ихъгин месэлайрай сүгъбет авун патал и йикъара зун Махачъкала шегъердин Гагаринан күчеда авай медицинадин "Family" клиникан гинекологиядин отделенидин заведующий, медицинадин илимрин доктор, РД-дин лайихлу дуухтур Наида Даировна СУЛЕЙМАНОВАДИХЪ галаз гурушиши хъана, чи арада сүгъбет къиле фена.

■ Наида Даировна, сифте заз күнне "Family" центрдин тарихдикай күррлди лагъанайта, кланзовая...

- Медицинадин "Family" центр 2006-йисалай кардик ква. И дивира дам дишегълийрин итимрин репродуктивный органрин азарал дузыдал акууддай ва сагъардай еке идарадиз элкъевна. Ам гзаф хизанар патал бахтунин халис лишан хъана. Гъынкван дишегълийриз ада фадлай гъузетзазай күрпе балаяр дуњьядал атун патал күмекна! Центрадин гинекологиядин, андрологиядин отделенияр, клиникадин, биохимиядин, гормонрин, цитогенетикадин, репродуктологиядин рекъяр ахтармишнар ийидай ва 500 журедин тестар къиле тухдай гзаф хилерин лаборатория кардик ква. Ина ағылайиз меслятдин тудиагностикадин күмекар гузва. Жураба-жүре азаррин вилик пад күн, абур вахтунда тайнарун патал алай аямдин диагностикин къайда ишлемишаза. Диагноз эцигунин къалахда гъар жүре гармоникай менфт къачузва. Беденда тұурап, дақнұнар аватла чирзавай ивидин анализ (медицинадин чалалди онкомаркерин анализ) къачузва, чуру азар квани-квачни ультразвукдин күмекдәлди чирзава. Ина гъакни, залан азарар аваз, аялар тежевай дишегълияр ЭКО-диз (аялар пробиркада турытмишун) гъазурзаза.

■ Гзаф вахтара эвлениши хъанвай жегъиприз аялар жезвач. Чи республикада и жигъетдай ғылар ғынкя? Ахътинын буз күмекиз жезвани?

- Центрадин къиле везифайрикай сад аялар тежевай дишегълийрихни итимрих галас къалахуникай ва абур сагъаруникай ибарат я. Эвлениши хъанвай жегъиприз аялар тахъунин меслата чи республикадан хидаказ ақваззана. Алай вахтунда Дағыстанда аялар тежевай 2000 хизан авайди къейднава. Лугъун лазим я хы, абуруз диагностика авунва ва сагъарун патал чи республикада вири журедин шарттар яратмишнава.

■ Күй фикирдалди, эвлениши хъанвай жегъиприз аялар тахъунин себебар гъыхтиңбүр?

- Себебар гзаф ава. Хейлин дуушуьшра аялар тежевай дишегълийрини итимри, вахтунда пешекар дуухтурин патав фена, чииз чаярар акваззана. И карди абуруз аялар тахъунин вахт иллаки яргъал вегъезва. Эвлениши хъанвай жегъиприз са йисан вахтунда аял хъанвачта, им абуруз, сагъламвилин жигъетдай са гъыхтиң ятами себебар аваз, аял жезвач лагъай

КУРРУБ КЪЕЙД.

Наида Даировна СУЛЕЙМАНОВА 1978-йисуз Махачъкалада дидедиз хъана. 1994-йисуз 39-нумрадин школа-лицей кызылдин медалдалди ақылттарна, Дагмединституттик экечіна. Вузда келдай йисара ам Россиядин Президентдин стипендия къачур сифтебурукай сад я. 2000-2002-йисара клиникадин ординатурада келна.

2002-йисалай 2008-йисалды Республикадин хизан планламишиунин центрда къалахна, Москвада пешекарвилин дереја хажадай курсарани келна.

Наида Даировна Сулейманова РД-дин лайихлу дуухтур, Россиядин Академиядин тибеби илимринни образованын лайихлу работник, Дагмедиакадемиядин акушерстводинни гинекологиядин кафедрадин доцент я. Алай вахтунда ада медицинадин "Family" центрдин гинекологиядин отделенидин заведующийнile къалахаза.

Чал я. Чаярар вахтунда, пакадал тевгъена, акуна къанда...

Аялар тахъунин къилин себебрикай сад дишегълийрин ва итимрин беденди жевзай 15-20 журедин азаррилай аслу я. Центрадин къалахадин анализди къалурзайвал, чи регионда аялар тахъунин 40 процент дишегъпидилай, 40 процент итимдилай, 20 процентни гъа са вахтунда къведалайни аслу жезва. Гъавиляй чна центрадин итимринни дишегълийрин сагъламвил санал ахтармишаза.

Алай вахтунда чи жегъиприз чун сагъламвил эсиллагат фикир гузувач. Гзаф буру чун умумур къайдасудзакас тухузва. Фагъум-фикир тавуна, актати нынъ газаз хъайттани месин алакъада жезва. Нетижада абурук садакай-садак фидай жураба-жүре азарар акатзаза. Ички, наркотикар ишлемишаза, планірус чугувазва. Экологиядин месэлайри, гъвеччи чавуз актати инфекциядин азарри, иллаки "свинкади", итимрин репродукциядин органрин сагъламвил эчуркы таъсирзаза. Вири и себебри итимар бубавилин бахтуникай мағрумаза. Алай тахъунин виридан къилин себеб умумурда акатзаза садакай-садак фидай азарар я.

Дишегълийриз аялар тахъунин себебарни гзаф ава: дишегълийрин органрик бинедилай кваз жезвай синихрилай, садакай-садак акатдай азаррилай, гармонрин, эндокринный система къайдадик тахъунилай, бедендин, иммунитет ағыуз аватун себеб яз, азарриз дурум гуз тахъунилай гзаф крат аслу я. Хизанда аял тежевайла, чна, дуухтурри, умумурдин юлдашрин къведен сагъламвални ахтармишаза, гъик лагъайтла, аял тахъунин себеб къведаҳанни хүн мүмкін я. Виридан къилинди, аял тахъунин себебдин дузы диагноз эцигна, вахтунда сагъардай серенжемар къабулун я. И карди аял тахъунин месэла са күрье вахтунда гъялиз күмек гуда. Амма аял аямдин цийи тадаракар галачиз дуухтурдивай тайин диагноз эцигна хүн мүмкін туш. Гъавиляй чи центр лазим тир вири журедин технологиярлди таъминарнава.

■ Аялар тежевай хизанар гъи дуухтурди сагъарун лазим я?

- Чирих ахътиң хизанар сагъарунин рекъяр еке тежриба авай репродуктологри, гинекологи, андрологи сагъарна къанда. Гъайиф хъи, гзаф вахтара чи дишегълияр 35-40 йис яшар хъайила, пешекарвилин тежриба авачир дуухтурин патав физва. Нетижада дузы диагноз эцигунин ва сагъарунин вахт мадни яргъал вегъезва. Эгер дишегъли 35 йис жедалди дуухтурдин патав феййтла, къиле тухуззвай сагъарунин жураба-жүре къайдары 55-80 процент дуушуьшра агадалди гъида, 35-йисалай гурун - 25-35 процентдин, 43-йисалайни анжак 10-20 процентдин.

- Амин. Сагъарай!

"АЙБОЛИТ"

Чир хүн хъсан я

"Айболит" газетдай
гъазурайды - Надият ВЕЛИЕВА

Къел зегъер туш

Къел инсандин беденди газаф герек шей я. Егер газаф ва тимил тушиз юкъван журеда ишлемишайтла, ада беденди хүрек иливарун патал күмекда.

- Гатун чими вахтунда ва я сала, багъда къалахна гъекъеди хъанвайла, са тимил къел хүкъурна, укъуль авунвай яд хъвадай виридалайни хъсан шей я. Нек янавай чай, са тимил къел хүкъурна, хъвайитла, ада ратар хъсан михы ийида. Гъавиляй ам түр шейнилай зегъерламиш хъанвайлани ишлемишун меслят къалурзава.

- Меки хъана кефсуз тир вахтунда памбагдин къельч гульпұтар акъадна, кофемолкада регъевенвай къеле экъурна, астад хъувуна, къавачел апукъина, къаткида. Егер къавачерик грелка күтүртла, адап таъсир мадни гужлу жеда. Ихътин серенжемди азарлудаз менфят гуда.

- Къелни вирт (сад хътин паяр) сад-садак кутуна, хъсандин түр яна, къаришма түккүрда. Ахпа, жуна алчукнавай гъилин чехи түплади а къаришма сарапивай ва явашдиз куручыривай гуцца.

- Къеле къилин тал секинарунини күмекда. Памбагдин парчадин са гъвеччи турбадыз къел вегъена, са шумуд декъиқада морозильнида твада. Ахпа къел авай турба къилин күківал эцигна, вилер акъална, 10-15 декъиқада къаткида. Ам чими хъайила, компресс 2-3 декъиқада акъалнавай вилин къекъебрал эцигда. Ихътин серенжемди къилин тал, дарман галачиз, секинарда.

- Къавачер дакунвайла, са пакетда авай къел це цууруда, ахпа а къаришмада дасмал къежирна, юкъвал эцигна, чими шарфуналди күтүннә. Дасмал чими хъайила, мад къежирна, юкъвал эцигда. Са шумуд юкъуз гъа ик аурдалай гуғъуныз къавачерин дакун алатда.

- Гзаф инсанриз гатфарин вахтунда жалғайра авай талди тади гуда. Ағыдахъ тъяхътина азарлуюп патал са шумуд рецепт гуда:

Аптекадай демексиддин раствор, 0,5 процентдин новокайн, "Капсикам" мазь, компресс авун патал жуна ва эластичный бинт къачуда. Экъунахъ са къапуниз чайдин са түруна авай демексид ва чайдин вад түруна авай новокайн вегъена хүкъурда, ахпа жунадин салфетка къежирна, тлазвай меттерал эцигна, винелай целлофандал ва чими шарфуналди күтүннә, 30 декъиқада тада. Нянихъ меттеривай "капсикам" мазь гуцца. Мазь хамуни чуугурдалай гуғъуныз меттерал эластичный бинт алчукда. Гъа ик, 10-15 юкъуз давамарда.

- Регъевенвай 2-3 силих серкинал 0,5 л ичериң сирке ва 10 мл эрекъ илична, къве гъафтеда мичы, къайи чкада (ара-ара юзуриз) тада. Ахпа күзна, аптекадай къачунвай эвкалпитдин 15-20 стап алава хъувуна, хъсандин түккүрда, тлазвай чайриявай гуцца.

- Жалғайра кпупар в подаградин азар авайла, хүрекдин са түруна авай верхи тарарин пешерал са стакан яру чехир илична, зайиф тал 10 декъиқада ругуна, са суткада тада. Ахпа ам күзна, йикъа къве сеферда, экъунахъ ва нянихъ, тлазвай чайриявай гуцца. Сагъарунин таъсир гужлу хъун патал тлазвай жалғайра чимиз хъун лазим я.

- Шекердин азар авайла ва дамарра ивидин гъерекат хаж хъанвайла, хүрекдин къве түруна авай жумун пешерал, са стакан яд илична, 15 декъиқада тал эцигда. Ахпа йикъа пуд сеферда, фу нез 30 декъиқада амайла, хүрекдин са түруна авайди ишлемишда.

- Мадни дамарра ивидин гъерекат хаж хъанвайла, келемдин пуд пеш, са күнчл петрушка, 4-5 газар, ичин са пад (цилер гала-чиз) күльп авуна, миже хкудна, са сеферда хъвада. Им йикъан къадар я. Сагъарунин курс 10-12 югъ.

1-июнь аялар хънин Международный югъ-сувар я. Чна вири аялриз и югъ мубаракзава

Николай НОСОВ

Манрукъар (Гыккая)

Мишуткани Стасик багъда авай скамейкадал ацукана рахазвай. Амма абурун раҳун адеддинди тушир, абуру садрани тежедай хътин къемеда гъадисаяр, къисаяр ахъязавай, гуя арада гъужет хънвай, нивай артух чехи таб квай къиса ахъязиз жедатла акваз.

- Ви шумуд йис я? - хабар къазва Мишуткади.

- Къудкъанни цувад. Ви шумуд я?
- Зи вишни яхцур, - фикирни тавуна лугъузва Мишуткади. - Ваз чидани, сифтедай зун чехи-и-и сад тир. Ангъе чи Боря халу хътин. Ахпа зун гъвечи хъхъана.

- Зун, - лугъузва Стасика, - сифтедай гъвечи-и сад тир. Ахпа чехи-и-и сад хъхъана. Ахпа зун мад гъвечи хъхъана. Мукъвара зун мад чехи хъжеда.

- Зун чехи тирла, - лугъузва Мишуткади, - за чи вацун и патай а патаз кам ядай.

- Парь! За гъульну и патай а патаз кам ядай гъя!

- Лагъана гъя - гъуль! За океандин и патай а патаз кам ядай!

- За сифтедай цавуз лув гудай гъя!
- Исятда жезмач: рикелай фенва.

- Са сеферда гъулье чуъхудайла, - лугъузва Мишуткади, - зал акула гълтна. Садлагъана за адан сарариз са гъуд чуъкъвена. Ада ахпа зи къил клаcна, га-лудна.

- Яна гъя гила на туп!
- Вч туп я? За дузы лугъузва!

- Бес вучиз вун къенач?
- Вучиз зун рекъида къван? За къе-рехдиз сирнав хъувуна, къвализ хъфе-на.

- Къил галачиз?
- Гъелбетда. Къил зи кvez тир къван?

Къил галачиз вун гъикл къекъвенай?
- Гъакл къекъвена ман! Къил галачиз

физ жедачни?

- Бес гила вал къил вучиз ала?

- Цийи къил эхъечъна ман!

"Ажеб лагъаначни!" - пехилвална Стасика. Гила идаz Мишуткадилай артух табиз кланзава.

- Ам вч я къван! - лагъана ада. - Ингъе зун садра Африкадиз фенвай. Ана зун крокодилди тъунай.

- Гъа им туп я! - хъуврена Мишутка.

- Къусни туш!

- Бес вучиз вал гила чан алама?

- А, ада зун сифте тъунна, ахпа гадар хъувуна.

Мишутка хиялдик акатна. Ада Стасикалай алуудиз кланзавай. Ада фикирна, фикирна, эхирни лагъана:

- Са сеферда къекъвэзвай зун къу-чеда. Къуд пата трамвай, автобусар, маса машинар ацланвай.

- Чида, чида, - гъарайна Стасика. - Вуна заз исятда ви винелай трамвай фена лугъуда. Ам на заз садра лагъай-ди я.

- Им ваз лагъай гаф туш.

- Де хвана, ая жуван нубатдин таб.

- Таб туш. Са сеферда физва зун къу-чедай, садакни за къязавач. Бирдан... зи къвачик автобус ква. Зи къул адан юкъ-вал алууна, ам афар хъиз пурчукъ хънвай.

- Гъа! - Гъа! Им гила халис туп я!

- Са тупни туш. Гъакъкъята!

- Вуна гъикл бес автобус пурчукъ къарна?

- Гъакл. Ам лап бициди тир, аялар къугъвадай. Са гадади ам епиних ве-гъена галчурзавай.

- А-а-а. Ам са къусни аламат туш, - лагъана Стасика. - За са сеферда Вац-рал лув гана.

- А-гъя! Гила гъиниз вегъенатла аку! - хъуврена Мишутка.

- Агъзвачни? Ингъе зи рик!

- Вуна гъикл лув гана?

- Ракетадал алаз. Вацрал мад гъикл лув гуда, ваз чидачни?

- Хъана, хъана. Де лагъа, ваз ана вуч акунатла.

- Вуч акуна? - чал къуна Стасикан. - Затгни...

- Эх-хе-хе! - хъуврена Мишутка, - ахпа вич вацрал фена лугъуда!

- Гъелбетда фена!

- Бес вучиз ваз затгни акунач?

- Миччи тир. Зун аниз ийфиз фена.

Зун ксанвай. Акъхна зун ахвара ракетадал, ак фена хъи! Фена, фена, эхирни зун са къеви шейина акуна, ахвай аватна. Килигайтла, зун чилел хтанва...

- А-а-а, гъакл лагъ ман, - лагъана Мишутка. - Вун вацрал ахварай фейиди заз чизвачир къван...

И арада гадайрин патав къуншидал алай Игорь атана. Ада Мишуткадизни Стасиказ яб гана, яб гана, эхирни лагъана:

- Ажеб тапараардачни къуне? Регъуль тушни квэз?

- Регъуль вучиз жеда? Чна садни ал-датмишавач къван. Чна гъакл фикириз, махар тъукъурзава.

- Махар? - яънатан кваз хъуврена Игорь. - Жагъана кар!

- Ваз чиз, мах тъукъурун регъят яни?

- Регъят тушиз ам вуч я къван?

- Ятла тъукъурла кван са мах.

- Исятда, - Игора къам чухвана.

- Э-э-э... А-а-а...

- Гъан, вуч "Э" - "А" я?

- Исятда... Агъан! Са сеферда за чи къуншидин кицлиз къурхуря гана. Адани вегъена зи къвач къуна. Ингъе гелни ала-ма:

- У-у-у! Им вуч мах я къван? - хабар къуна Стасика.

- Мах туш, хъайивал я.

- Ахпа вич мах тъукъурдай устлар ялда!

- Зун устлар я, амма къун хътин въя. Къуне алачир табзава, садазни хийир авачиз. А за накъ ахътиг тапараар авуна хъи, адакай заз бегъем хийир хъана!

- Вуч хийир хъана!

- Ингъе вуч хийир? Накъ дахни бах базардиз фейила, къвале зунни зи вах Ира амукънавай. Зани буфетда авай мураба тъунна. Саки зур банка тъурла, заз бах хъвз акуна. Зани буфетда чак-дал эхцигна, Ирадин куфувай къацай туб гъуцна.

Дидеди Ирадихъ мураба тъунай къвед галукъарна, заз лагъайтла, мад хъана. Ингъе вуч хийир!

- Ак! ятла, ви паталай масад гатана, вунни шад я, тушни? - хъел атана Мишуткадизни Стасиказ.

- Къев чиз ава къван?

- Чаз са затгни авач. Амма вун гъа вун лугъудай тапархъян я.

- Тапархъянар къун я!

- Ятла, къвача чи патавай! Чаз вун алай чкадал ацукизни къандач. Игорь къил къарци ягъайди хъиз хъфена. Мишуткадини Стасика чипин махар дава-марзавай...

Урус чалай.
Таржума - Мерд АЛИДИН.

ЧУБАРУКАР

Фригърин щирер

И чалар фригъви аялри чехи шаир Стап Сулейманан музей арадал хканвайвал акурдалай къулукъ къвейбуря. Абура къадирсуз ахмакъриз лагъанвай лянет, музей арадал хкайбурз ийизай гъурметава! Аялрин мецел чи халкъдин гафни ала...

Альбина РАМАЗАНОВА, 9-кл.

Ахпа вуна гатана фад
Гафарикий тур,
Чиновникай ийиз кукъвар,
Гъхъсузвал авур.

Альбина ХИДИРОВА, 9-кл.

Мубаракрай!

Зи лезги халкъ, цийи музей
Рикливай ваз мубаракрай!
Къукъве тұна икі гүзелдіз
Тұқулырай саз мубаракрай!

Чи фикир гайи артух,
Рухвайрин кар гъилер ачух,
Тамашуниз вич ярапшы,
Рұғындин аваз мубаракрай!

Музей-къвалив гвачни дамах!
Женнетдин багъ галай къвалашъ?
Вич Шалбуздин ятла яйлах?
Гъейрандин наз мубаракрай!

Карина ГЪАЖИМЕГЪАМЕДОВА,
8 "Б" кл.

Хкведа!

Чи Сулейман бубадин
Къвализ яна цай
Са алчахи келле буш,
Рұль авай къацай.
Вири кана, амукъна
Са сятни са циб,
Шагъидар яз субуттай
Санклардин айиб.
Къайгъу авач! Хкведа
Чкайрал вири:
Валчагъ, бармак, пер, гапур,
Кутар ва къукъу...

Селимат АШУРАГЪАЕВА, 9-кл.

Ви сят

Чан Сулейман буба, кана къвалер ви,
Къежида хъи хабар хъайи вилер ви.
Рикл къевиз яхъ, вун тек хъана амукъда,
А руҳъверал къевез байкъушар ацуқъад.
Са ви тъварци алчаудин рикл алажда,
Битав халкъди ви паруяр хажда.
"Тикъ-такъ, тикъ-такъ!" - руҳъверикай
хккайтай
Ви сятини ванзава къе акътатай.
Ада, тефиз я югъ, я ийиф ахварал,
Лугъузва чан алайди ви краарал.
"Тикъ-такъ, тикъ-такъ!" - къисасдин ван
гъатзава,
Къанлу, тиб хъиз, тайинсуздиз катзава.

Аялрин тәңелай

Эдуард БАГЬИШЕВ,
Дагъустандин халкъдин артист

Мустафадин 6-йис я. Адан тербиячили
чи улквела тек-тукъ дуышуши жедай гъай-
ванар гъибур я лагъана суал гана.

- Къуынъурар! - жаваб гана гадади.
- Вучиз?
- Заз абур тек-бир аквазва.

Дидеди лагъана: - Сара хала, ваннайар
къабулиз, къве гъафтеда курортдиз физва.
- Ам акъван къацайди вучиз я, гъакъван
яргъалди чуъхънар ийиз физ? - хабар къуна
гъвчай Мустафади.

Вад йиса авай Мадина чехи дидедин
патав мугъманвиле фена. Руша гъята къильди
къуынъурар къеттина. Садлагъана ам къвализ
кат хъувуна:

- Диде! Диде! Са кицли зун подъезддай
ахъязавач!
- Киче жемир, чан руш, ам Белка я!
- Белка я? Бес адан тиши кицлинди я эхир?
Нисинихъ нағыар ийидайла, 4-йиса авай
Фатимади столдихъ вичин раҳунарзава.
Будади аз түлгъметзава:
- Недайла, зун бишини я, лални!
Фатимади, аз килигина, "Зун нормаль-
ниди я!" лагъана жаваб гана.

Дин Сив хұнай сувабар

Гыясан АМАХАНОВ,
“Ас-салам” газетдин редактор

(Эвел - 21-нұмрада)

6. Ағымада, Тлабараниди, Ибн Аби-д-Дуньяди Умаран хва Абдуллағалай Пайғамбардин гәдис ағакъарна: “Сив хұнни ва Күръан кіелүни лукіран тереф хұнда. Сив хұнни лугууда: “Я Аллагы, за ам тұтынайкани бедендин кызын гөвөсөркай хвена, гәвилля зи шафаат көбула”. Күръанди лугууда: “За ам үйінен ахваркай магърумна, кәбапта зи шафаат”. Ахпа абу-рун тәлабунар кыллиз акъуда” (Тәқим).

7. Байжакъиди, Тлабараниди, Ағымада ва масабуры Саламатбин Къайсара ахъянын гәдис ағакъарна: “Аллагъдин разивал къазанмишун патал са юкъуз сив хөйи инсан Ада жөнненемдивай ақын яргаз акъуда хын, ғатта а мензил пехревай вич хайи йикәлай күзүз жедалді аттүз жедаң”.

8. Ибнү Мажаға Абу Гүрайрадилай Пайғамбардин гәдис ахъяна: “Гәр са шейиних вичин міхывал ава. Бедендин міхывал сив хұн. Сив хұн - сабурдин са пай я”.

Чи ватанәгълияр - гәр сана Уралда машгүр калукви

Вичикай ихтилат физвай **Хайир Тагиевич Абдулкеримов** здравоохранение, медицина-дин илим вилик тухунин кардик көтөлән пай күтнай ва гәф үйісара гәккисагүвилелди зөгьмет чулуңай “РФ-дин лайхұлу дұхтур” лагъай вини дережадин тівар къачунтай машгүр дұхтур я.

Хайир Абдулкеримовтан Ахъжель район-дин Калук хұр я. Алай вахтунда Екатеринбургда яшамиш жезвай ватанәгълидин тівар и шегъерділай къецени машгүр я. Ам оториноларингологиян виличин даунастарынан дарежада нұфуз авай пешекар, Уралдин федеральның округдин ва Свердловский облас-тдин кыллин отоларинголог, 2004-йисалай Уралдин гүкуматдин медицинадин академияндың профильный кафедрадын заведующий, профессор, медицинадин илимрін доктор я.

Уралдиз жеңіл дұхтур 1986-йисуз фена. Пешедин реңкъяй ада Тюменда, Ағъя Тагилда ківалахна, гүльгүнлай ам Екатеринбург шегъердіз ақынта. Медицинадин хиле зурба чирвилер авай дагъвидин көлемдікай 280-далайни гәф илимдин ківалахар, гә жергедай яз студентарни дұхтурар патал чирвилерин ва методикадин 15 по-собие, 5 монография хатнава.

Медицинадин илимдал машгүр касарин арада вичихъ чехи нұфуз аватаны, ада кабинетда ацуқынтай алимдин жуъреда ківалахазава; ам

9. Якъин циргъ авай гәдис имам Ағымада ва Исфаганиди Абу Гүрайрадилай ағакъарна: “Аллагъдин разивал къазанмишун патал сив хөйи ва гә юкъуз кечмиш хөйи кас женнетдиз фида”.

10. Гүзаймади ва Насаиди Абу Усаматалай ағакъарна: “За Пайғамбардин лагъана: “Эй Аллагъдин Расул! Заз са шей чира”. Пайғамбардин жаваб гана: “Вуна гәз сивер хұн, сив хұннің галаз гекъигиз жедай затті ава”.

И гәдисдин якъинвал Гъакима тестикъарна. Гәдисда мад лугузвы хын, Усамата вичин суал көве сеферда тиқрар хұнуна ва Расуиллағыдь

жавабынан: “Сив хөйи инсан Ада жөнненемдивай ақын яргаз акъуда хын, ғатта а мензил пехревай вич хайи йикәлай күзүз жедалді аттүз жедаң”.

11. Бухари, Тирмизи, Насаиди Абу Саидалай ағакъарнай гәдисда лагъана: “Аллагъдин разивал къазанмишун патал са юкъуз сив хөйи инсан Ада жөнненемдивай ақын яргаз акъуда хын, ғатта а мензил пехревай вич хайи йикәлай күзүз жедалді аттүз жедаң”.

12. Якъин циргъ авай гәдис Тлабараниди Абу Дардадилай ағакъарна: “Са үйкән къене сив хөйи инсандин жөнненемдин арада чи-линни қавун арада авай къван мензилдин сен-гер ийидә”.

Көз чидани?

Итижлу делилар

Халид Мамедханов (1904-1924) - Қызыл райондин Яргун хүре 1904-йисуз дидедиз хана. Закавказьеедин сад лагъай летчик. Адан сур Кремлдин цларив, И.В. Стalinan сурун патав гва.

Гәжі Давудан женгер. 1722-йисуз күшун-рин регъбер Гәжі Давуда иранви чапхунчийрин

винел са жерге чехи гәлибвилер къачуна. Ал-банрин тарихи Есаи Гъасан-Жалалына шағыид-валзаяввал, анжак са үйкән къене Гәжі Да-вудан күшунри чапхунчийрикай Къарабаҳдин вири мулкар азад авуна.

Удинар. Албанияндин вири халқарыйек түннери чипин асулы тівар ва хашпана дин хөн-ва. Удинар 10 ағызур кас қвантава. И халқынан чыл алай вахтунда кважынин күрхулувилик ква.

Хабарар

Дульяда

Япониядиз икърар күтүнис кланза

Япониядин премьер-министр Синдзо Абэди Россиядін галаз ислягъилин икърар күтүнүн месэлә гъялунук умуд күтазва. Идан гъакындай ада В. Путинадын галаз ра-хайдалай күлүхъ “Хабарар” РИА-диз малумарнава.

“70 йисуз тестикъар тавур ислягъ-вилин икърардин месэлә гъялун регъят туш, амма чи не силда и месэләдад нукътә эцигиз кланза. Им чи пландин кыллин месэлә я”, - лагъана Абэди.

Вичин патай В.Путинна Россиядін япониядин итижиз жаваб гудайвал, и месэладиз талукъ къарап сабурлувиленди къабулун теклифна. Идалай вилик Россиядін регъберди малумарнай хын, Кыблепатан Курилрин острорал экономикадын рекъяй саналди тир квалахар тухналди ва идахъ галаз сад хызы къве терефдин алакъаярни еримлу авуналди, ислягъилин икърар күтүнис жеда.

Къейд ийин, Россиядін япониядин арада ислягъилин икърардал күл чулын тавуна 70 йис я.

Хуситри арабрал гъужумзава

Йемендин президент Абд Раббо Мансур Хадидин күшунар хуситрин ракетайрин гъужумдик ақатна. Идалай “Аль-Масира” телеканалди ма-лумарнава.

Хуситар Йемендин сергъятра кардик квай, яракъламиш хъанвай десте я. Хуситрин ракетайрин десте-ди Йемендин Таиз вилаетда авай арабрарин яракълуп къуватрал баллис-тикий ракета M-2 ахъяна.

Идалай виликни, 10-майдыз, малум туширбуру Йемендин къерехда Россиядін күльгүн авай гими ракетадив яны. Ракета гимидин пар янавай пауна акуна, гимида 50 ағызур тонн техил ава.

Йеменда граждан дәвә аваз са шумуд 70 йис я. Дәвә ийизвай терефрикай сад хуситрин (шиитрин “Ансар Аллагъ” тешкилат) күшүн, мұккүди абуру сұргұн авур сұннитрин президент Абд Раббо Мансур Хадидин күшунар виа Саудовская Аравия күле авай кватал я.

Президентри веревирдна

РФ-дин Президент В. Путинна малумарайвал, Франциядін президент Э. Макронадын галаз кибертаксиркавилиз акси женг тухунин месэлә вере-вирдна.

“Кибертаксиркавилых галаз санал женг тухунин, къве терефдинни итижар, ихтияр хүннин гъакындай ихтилаторна”, - лагъана Путинна Фран-циядін президенттиң галаз ра-хайдалай күлүхъ. Идалай гъейри, абуру США Ирандин ядерный икърардай экъечүнин гъалар веревирдна.

Үлкөвірин регъберди Украина-дин кыблепатан кыларнинни-рагъакыдай пата къайда туниз талукъ тир Минскдин икърар тамамарунин важиблувалы къейдна.

Россиядін аскерар телефон хъана

Сирияда боевикри гүллө гүнди Россиядін военный күд мес-лятчи кечмиш вад аскердал хи-рер хана. Идан гъакындай Оборо-надин министерстводин делилрал асаслу яз, “Хабарар” РИА-диз малумарнава.

“Сириядын Дейр эз-Зор вилаетда Сириядын пъкуматдин күшунрал ийден вахтунда террористрин са шу-муд дестеди гъужумна. Сириядын батарея идара ийизвай Россиядін къве военный меслятчи чқадал чан гана”, - къейднава чешмеди.

Россиядін Сириядын аскерри боевикрих галаз са сядта къван женг тухана, РФ-дин оборонадин министерстводин делилралди, женгинин нетижада 43 боевик тергна. Гүльгүнлай малумар хъувурвал, къве мес-лятчилилай гъейри, женгера хирер хөйи мад къве россияви аскер телефон хъана.

Россияді Сириядын 2015-йисан сентябрдилай военный операция күле тухуза. 2017-йисан эхирда оборонадин министерстводи Россиядін 41 аскер телефон хъайдыкай официальнидаказ раижнай.

Телефондин тадарак себеб яз Җай күнә

Орловский областдин Ливны шеғердин ағъалиди ток гудай тадарак къайдадик квачир телефон зарядка ийдай тадарак розеткадик кумаз ту-никиди квали Җай күнә.

Җай күр макъамда иесияр квалье авачир. Гумадинни гысс авур къун-шийри тадиз Җай хадардайбайрун дестедиз эверна.

Малумарзаявайвал, квалин иесиди розеткада тунвай телефон зарядка ийдай тадарак себеб яз Җай күнә.

Къейд ийин, тоқдыхъ ва маса тадаракрих галаз алакъалу ихтибин чуру душушшар, мұкъятысузални кагъульвал себеб яз, гәз жезва.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

ПОНЕДЕЛЬНИК, 4 ИЮНЯ

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
 07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08.00 «Заряжайся!»
 08.10 Мультифильмы
 08.30 «Живые истории»
 08.55 Д/с «Исчезновения»
 09.20 X/ф «Цирк»
 11.05 «Горы Кавказа, приветствуя вас!» Дагестанский государственный театр кукол
 12.05 «Парламентский вестник»
 12.30, 14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
 12.50 «Вдохновение»
 13.20 «Годекан»
 13.50 Д/ф «Малые народности Северного Кавказа. Аиди»
 14.50 Т/с «Россия молодая» 8с
 16.10 «Служба Родине»
 16.50 X/ф «Без вести пропавший»

18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
 19.30, 22.30 Время новостей Дагестана
 20.00, 23.00 Время новостей Махачкала
 20.20 «Дагестан туристический»
 20.50 Д/ф «Абас»
 21.25 «Учимся побеждать»
 21.50 «История Дагестана в лицах» П.К. Услар
 23.20 «Любальная сеть»
 23.40 Д/с «Мир природы»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
 01.35 X/ф «Безымянная звезда» 2с
 02.40 X/ф «Змей»
 04.35 Передача на табасаранском языке «Мил»
 05.10 «Дагестан туристический»
 05.30 Время новостей Дагестана
 4.30 Контрольная закупка.

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.15 Контрольная закупка.
 9.50 Жить здорово! (16+).
 10.55 Модный приговор.
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское. (16+).
 17.00 Время покажет. (16+).
 18.00 Вечерние новости.
 18.25 Время покажет. (16+).
 18.50 На самом деле. (16+).
 19.50 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время.
 21.30 Т/с «Бывшие». (16+).
 23.30 Вечерний Ургант.
 0.00 Познер. (16+).
 1.00 Т/с «Господа-товарищи». (16+).
 3.00 Новости.
 3.05 Время покажет. (16+).
 4.30 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

11:40, 14.40, 17.40, 20.45 **Местное время. Вести-Дагестан**
 18:00 К итогам турнира по вольной борьбе памяти С.А. Сиатилова
 18.30 Акценты. Аналитическая программа И.Алипулатаева
 5.00 Утро России.
 9.00, 11.00 Вести.
 9.15 Утро России.
 9.55 О самом главном. (12+).
 12.00 Судьба человека с Борисчниковым. (12+).
 13.00 60 минут. (12+).
 14.00 Вести.
 15.00 Т/с «Склифосовский»
 17.00 Вести.
 18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
 19.00 60 минут. (12+).
 20.00 Вести.
 21.00 Т/с «Путешествие к центру души». (12+).
 23.20 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
 2.05 Т/с «Версия». (12+).

НТВ

5.00 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
 6.00, 10.00 Сегодня.
 6.05 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
 7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
 9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.
 17.20 ДНК. (16+).
 18.15 Реакция.
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 21.30 Т/с «Мельник». (16+).
 23.30 Итоги дня.
 0.10 Место встречи. (16+).
 2.05 Вторая мировая. Великая Отечественная. «Охота на вождей». (16+).
 3.10 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
 7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 7.30 6 кадров. (16+).
 7.35 По делам несовершеннолетних. (16+).
 9.40 Давай разведемся!
 11.40 Тест на отцовство.
 12.40 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 13.45 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 14.15 Мелодрама «Первая попытка». (16+).
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 X/ф «Парфюмерша 2», 1 и 2 с. (12+).
 19.40 События.
 20.00 Петровка, 38. (16+).
 20.20 Право голоса. (16+).
 22.00 События.
 23.05 «Мелодрама «Если ты не со мной». (16+).
 2.30 События. 25-й час.
 5.00 6 кадров. (16+).
 5.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+).
 3.55 Т/с «Пуаро Агаты Кристи»

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.00 Детектив «Золотая мина».
 10.40 Д/ф «Олег Даль. Между прошлым и будущим».
 11.30 События.
 11.50 Постскриптум. (16+).
 12.55 В центре событий.
 13.55 Городское собрание.
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи».
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 X/ф «Парфюмерша 2», 1 и 2 с. (12+).
 19.40 События.
 20.00 Петровка, 38. (16+).
 20.20 Право голоса. (16+).
 22.00 События.
 23.05 Особая статья. (12+).
 23.15 X/ф «Случай в тайге»
 1.00 X/ф «Мама вышла замуж». (12+).
 2.45 X/ф «Длинное, длинное дело...»

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
 8.00, 9.15, 10.05 Т/с «Лучшие враги», 1-4 с. (16+).
 9.00 Новости дня.
 10.20, 13.15, 14.05 Т/с «Лучшие враги», 5-8 с.
 13.00 Новости дня.
 14.00 Военные новости.
 16.35 Д/с «Война машин».
 17.10 Д/с «Ставка». «Катастрофа». (12+).
 18.00 Новости дня.
 18.40 Д/с «Истребители 2-й мировой войны».
 19.45 Не факт!
 20.20 Специальный репортаж. (12+).
 20.45 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым». «Пушкин. Тайна фамильного склона». (12+).
 21.35 Особая статья. (12+).
 23.00 Новости дня.
 23.15 X/ф «Случай в тайге»
 1.00 X/ф «Мама вышла замуж». (12+).
 2.45 X/ф «Длинное, длинное дело...»

ВТОРНИК, 5 ИЮНЯ

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
 07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 07.50 «Заряжайся!»
 08.00 Мультифильмы
 08.45 «Заряжайся!»
 08.55 Д/с «Исчезновения»
 09.25 X/ф «Змей»
 11.45 Д/ф «За честь России. Эпизоды Великой войны» 1 с.
 12.50 «Дагестан туристический»
 13.20 «История Дагестана в лицах» П.К. Услар
 14.10 «Учимся побеждать»
 14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
 14.50 Т/с «Россия молодая» 9 с.
 16.10 Мультифильмы
 16.50 X/ф «белые росы»
 18.10 «Круглый стол»

18.45 Передача на лакском языке «Аьрчи ва агълу»
 19.30, 22.30 Время новостей Дагестана
 20.00, 23.00 Время новостей Махачкала
 20.20 «Подробности»
 20.45 «Вход воспрещается» Русский драматический театр
 21.25 «На виду»
 21.55 «Правовое поле»
 23.20 «Уток зерни»
 23.45 Д/с «Мир природы»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на лакском языке «Аьрчи ва агълу»
 01.35 Т/с «Правое дело» 1 с.
 02.25 X/ф «Закон есть закон»
 03.55 «Подробности»
 04.15 Передача на лакском языке «Аьрчи ва агълу»
 04.50 «Правовое поле»
 05.20 X/ф «белые росы»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.15 Контрольная закупка.
 9.50 Жить здорово! (16+).
 10.55 Модный приговор.
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское. (16+).
 17.00 Время покажет. (16+).
 18.00 Вечерние новости.
 18.25 Время покажет. (16+).
 19.00 60 минут. (12+).
 20.00 Вести.
 21.00 Т/с «Путешествие к центру души». (12+).
 23.20 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
 2.05 Т/с «Версия». (12+).

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Очар» (на кумыкском языке)
 11:40, 14.40, 17.40, 20.45 **Местное время. Вести-Дагестан**
 18:00 Школа Кажлаева. Первый юбилей вопрос
 5.00 Утро России.
 9.00, 11.00, 14.00 Вести.
 9.15 Утро России.
 9.55 О самом главном. (12+).
 12.00 Судьба человека с Борисчниковым. (12+).
 13.00 60 минут. (12+).
 15.00 Т/с «Склифосовский».
 17.00 Вести.
 18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
 19.00 60 минут. (12+).
 20.00 Вести.
 21.00 Т/с «Мельник». (16+).
 23.30 Итоги дня.
 0.10 Место встречи. (16+).
 2.10 Время покажет. (16+).
 3.00 Новости.
 3.05 Время покажет. (16+).
 4.30 Модный приговор.

НТВ

5.00 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
 6.00 Сегодня.
 6.05 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
 7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
 9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.
 17.20 ДНК. (16+).
 18.15 Реакция.
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 21.30 Т/с «Мельник». (16+).
 23.30 Итоги дня.
 0.00 Место встречи. (16+).
 2.00 Квартирный вопрос.
 3.05 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
 7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 7.30 6 кадров. (16+).
 7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
 9.50 Давай разведемся!
 11.50 Тест на отцовство.
 12.50 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 13.25 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 14.50 Комедия «Высокие отношения». (Украина). (16+).
 18.00 6 кадров. (16+).
 19.00 Мелодрама «Двигатель внутреннего горения». (Украина). (16+).
 23.00 Т/с «Глухарь». «Гость рабочий». (16+).
 0.00 6 кадров. (16+).
 0.30 Т/с «Глухарь». «Волчья стая». (16+).
 1.25 Мелодрама «Если ты не со мной». (16+).
 5.15 6 кадров. (16+).
 5.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.10 Доктор И... (16+).
 8.45 Комедия «Частный детектив, или Операция «Кооперация».
 10.40 Д/ф «Мужчина без комплексов».
 11.30, 14.30, 19.40 События
 11.50 Т/с «Коломбо». (США).
 13.40 Мой герой.
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи»
 16.55 Естественный отбор.
 17.45 X/ф «Парфюмерша 3», 3 и 4 с. (12+).
 19.40 События.
 20.00 Петровка, 38. (16+).
 20.20 Право голоса. (16+).
 22.00 События.
 23.00 Линия защиты. (16+).
 23.05 Д/ф «Апокалипсис завтра». (16+).
 0.00 События. 25-й час.
 0.35 Хроники московского быта. Сын Кремля.
 1.25 Д/ф «Сталин против Троцкого». (16+).
 2.15 Т/с «Коломбо». (США).
 4.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи»

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
 8.00, 9.15, 10.05 Т/с «Лучшие враги», 9-12 с. (16+).
 9.00 Новости дня.
 10.00 Военные новости.
 12.15, 13.15, 14.05 Т/с «Лучшие враги», 13-16 с.
 13.00 Новости дня.
 14.00 Военные новости.
 16.35 Д/с «Война машин».
 17.10 Д/с «Ставка». «Черная полоса». (12+).
 18.00 Новости дня.
 18.40 Д/с «Истребители 2-й мировой войны».
 19.35 Легенды армии с Александром Маршалом. Магомед Топбоеv. (12+)
 20.20 Специальный репортаж. (12+).
 20.45 Улица из прошлого.
 21.35 Особая статья. (12+).
 23.00 Новости дня.
 23.15 X/ф «Внимание! Всем постам». (12+).
 0.55 X/ф «Бармен из Золотого якоря». (12+).
 2.25 X/ф «без видимых причин».
 4.05 X/ф «Жаворонок». (1964)

СРЕДА, 6 ИЮНЯ

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
 07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на лакском языке «Аьрчи ва агълу»
 07.50 «Заряжайся!»

ПЯТНИЦА, 8 ИЮНЯ**РГВК**

- 06.45** «Заряжайся!»
07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультифильмы
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.25 X/f «Вертикаль»
10.55 К/п «Алерия искусства»
11.25 «Пятничная проповедь» Прямая трансляция с центральной Джума-мечети
11.55 Д/ф «Искусство, рожденное в горах»
12.50 «Агросектор»
13.20 Д/ф «Герои из Гоноды»
14.00 «Поколение» Айдунбек Камилов
14.30, 16.30 Время новостей Дагестана

- 14.50** Т/с «Правое дело» 3
16.10 Мультифильм
16.50 X/f «Первый троллейбус»
18.30 Обзор газеты «Дагестанская правда»
18.45, 01.00 Передача на кумыкском языке
19.30, 22.30 Время новостей Дагестана
20.00, 23.00 Время новостей Махачкалы
20.20 «Подробности»
20.45 «На виду. Спорт»
21.25 «Молодежный микс»
21.45 «Линия судьбы. Махмуд из Караб-Росо»
23.20 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.35 Т/с «Правое дело» 4 с
02.25 «Подробности»
02.45 X/f «Возраст любви»
04.15 Передача на кумыкском языке
04.50 «Линия судьбы. Махмуд из Караб-Росо»

ПЕРВЫЙ

- 5.00** Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время показает. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время показает. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время показает. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 Три аккорда. (16+).
23.35 Вечерний Ургант. (16+).
0.30 X/f «Van Gogh: С любовью, Винсент». (16+).
2.20 Время показает. (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время показает. (16+).
3.55 Модный приговор.

РОССИЯ 1

- 11:40, 17.40, 20.45** Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Мир Вашему дому 20 «Балхар глазами художников»
18.40 Вести-дежурная часть
5.00 Утро России.
9.00, 11.00, 14.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
15.00 Т/с «Склифосовский».
17.00 Время показает. (16+).
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с «Путешествие к центру души». (12+).
1.10 X/f «Срочно ищу мужа». (12+).
3.15 Судьба человека с Борисом Корчевниковым

НТВ

- 5.00** Т/с «Дорожный патруль». (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с «Лесник». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 Реакция.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
23.30 Итоги дня.
23.55 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
0.25 Место встречи. (16+).
5.05 6 кадров. (16+).
2.20 Таинственная Россия.
3.15 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

- 6.30, 7.30** 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.35 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.40 Давай разведемся! (16+).
11.40 Тест на отцовство.
12.40 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
11.30 События.
11.50 Т/с «Коломбо». (США). (12+).
13.40 Мой герой.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Пуаро Агата Кристи». (Великобритания). (12+).
16.55 Естественный отбор.
17.45 Детектив «Возвращение «Святого Луки».
19.30 В центре событий.
20.40 Красный проект. (16+).
22.00 События.
22.30 Т/с «Вечное свидание». (12+).
4.05 Д/ф «Красивая старость». (16+).
3.35 Т/с «Коломбо». (США).
3.20 Петровка, 38. (16+).
3.35 Т/с «Пуаро Агата Кристи»

ТВ-ЦЕНТР

- 6.00** Настроение.
8.00 Х/ф «Сердца трех 2». (12+).
10.40 Д/ф «Елена Проклова. Когда уходит любовь». (12+).
11.30 События.
11.50 Т/с «Коломбо». (США). (12+).
13.40 Мой герой.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Пуаро Агата Кристи». (Великобритания). (12+).
16.55 Военные новости.
18.40 Т/с «Застава», 6-12 с. (16+).
20.35 Х/ф «Постарайся оставаться живым». (12+).
22.00 X/f «Настоятель». (16+).
23.00 Новости дня.
23.15 X/f «Настоятель». (16+).
0.10 X/f «Настоятель 2». (16+).
2.05 X/f «Сто солдат и две девушки». (16+).
4.05 X/f «Сошедшие с небес». (12+).

ЗВЕЗДА

- 5.15** X/f «Два капитана».
7.35, 9.15, 10.05 Т/с «Застава», 1-5 с. (16+).
9.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «Застава», 6-12 с. (16+).
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Застава», 6-12 с. (16+).
18.00 Новости дня.
18.40 Т/с «Застава», 6-12 с. (16+).
20.35 Х/ф «Постарайся оставаться живым». (12+).
22.00 X/f «Настоятель». (16+).
23.00 Новости дня.
23.15 X/f «Настоятель». (16+).
0.10 X/f «Настоятель 2». (16+).
2.05 X/f «Сто солдат и две девушки». (16+).
4.05 X/f «Сошедшие с небес». (12+).

суббота, 9 июня**РГВК**

- 07.00, 08.30, 16.30** Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке
08.00 Мультифильмы
08.55 X/f «Джульбарс»
10.25 «Подробности»
10.45 «Линия судьбы. Махмуд из Караб-Росо»
11.20 «Мой малыш»
11.50 «На виду. Спорт»
12.30 Концерт Хиринду-Сафи Султановой
14.10 X/f «Удивительные приключения Дениса Кораблева»
16.50 Дагестанское кино. X/f «Тайна синих гор»
18.20 Д/ф «На земле Дербентской»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана

- 19.55** «Парламентский вестник»
20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.45 «Первая студия»
21.30 «Толифония»
22.30 Время новостей Дагестана
01.00, 04.30 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
01.35 «Мой малыш»
02.00 Концерт Хиринду-Сафи Султановой
03.15 X/f «Хулиган»
05.05 «Полифония»
05.50 Дагестанское кино. X/f «Тайна синих гор»

ПЕРВЫЙ

- 5.00** Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время показает. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время показает. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время показает. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 Три аккорда. (16+).
23.35 Вечерний Ургант. (16+).
0.30 X/f «Van Gogh: С любовью, Винсент». (16+).
2.20 Время показает. (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время показает. (16+).
3.55 Модный приговор.

РОССИЯ 1

- 09.05** Дагестан спортивный
09.25 Мелодии Дагестана
11.20 Местное время. Вести-Дагестан
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
10.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
11.00 Вести.
11.40 Юмор! Юмор! Юмор!! (16+).
14.00 X/f «Разбитые сердца». (12+).
16.00 Большой праздничный концерт, посвященный 300-летию российской полиции.
19.55 Телепередача «Поле чудес».
21.00 Время.
21.30 Большой праздничный концерт, посвященный 300-летию российской полиции.
01.00, 04.30 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
01.35 «Мой малыш»
02.00 Концерт Хиринду-Сафи Султановой
03.15 X/f «Хулиган»
05.05 «Полифония»
05.50 Дагестанское кино. X/f «Тайна синих гор»

НТВ

- 5.00** Т/с «Дорожный патруль». (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с «Лесник». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 Реакция.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
23.30 Итоги дня.
23.55 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
0.25 Место встречи. (16+).
5.05 6 кадров. (16+).
2.20 Таинственная Россия.
3.15 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

- 6.30** Джейми: обед за 15 минут. (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 6 кадров. (16+).
7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.00 Т/с «Любопытная Варвара 2». (16+).
10.45 Т/с «Любопытная Варвара 3». (16+).
13.40 Мой герой. Анна Каменкова. (12+).
14.30 События.
14.50 10 самых... Звездных жертв драматистов.
15.20 Детектив «Заложница». (12+).
18.55 Детектив «Восемь бусин на тонкой ниточке». (12+).
21.00 Посткритпум.
22.10 Право знать! (16+).
23.40 События.
23.55 Право голоса. (16+).
4.40 Д/с «Потерянные дети». (16+).
5.40 6 кадров. (16+).
6.00 Джейми: обед за 15 минут. (16+).
5.15 Марш-бросок. (12+).
5.50 X/f «Евдокия». (12+).
7.55 Православная энциклопедия.
8.25 X/f «Ищите женщину». (12+).
11.30 События.
11.45 X/f «Молодая женщина». (12+).
13.40 Мой герой. Анна Каменкова. (12+).
14.30 События.
14.50 10 самых... Звездных жертв драматистов.
15.20 Детектив «Заложница». (12+).
18.00 Военные новости.
18.40 Т/с «Противостояние», 1-2 с. (12+).
19.00 9.00 Т/с «Противостояние»,

ри тарих хуњин карда жегъил-
ри чешне къалурзава, - лагъа-
на Н. Абдулмуталибова.

Хусуси музейдид зегъметдин
алаттар, яракъар, гъар йикъан
шайэр, парталар, къульне шики-
лар, хъенчин, ракъун шайэр ва
гзаф маса заттар ава. Ина вири
санлай 1100-далай гзаф экспо-
натор ава. Абур са шумуд дагъ-
суз Дағъустандин гзаф хуъре-
рай къватнавайбур я. Экспонат-
рин арада Күрредин эхиримжи
хан хъайи Юсуф хандин шей-
эрни ава.

Хусуси музейдиз - мугъманар

Агъа Стәлдал яшайишин
къвале хусуси музей арадал
гъянвай Аседулаев Алимегъа-
медаз Сулейман-Стальский
райондин къил нариман Абдул-
муталибов вайадминистра-
циядин бязи жавабдар къул-
лугъчияр мугъман хъана.

Экспонатрих галаз таниш
хъайдалай къулухь райондин
къили абурун гъар садан вайж-
лувал къейдна.

- Чаз чи тарих къан хъана вай
адаз гъурметна къанда. Алиме-
гъамед Ферзилаевич хътин кса-

Дульяда регимлу ксар авачиз туш

М.М. АШУРБЕГОВА,
Мегъарамдхуруны райондин Примор-
ский хуър

Жуван и макъала зи диде-бубадин насыгъ-
атдин са келимадилай башламишин. -
Хъсанвал авуна, циз гадара - ам квахъдач,
ви патав хъведа.

Дағъустан дегъ девиррилай инихъ мугъ-
манпересвиледи, регимлувиленди маш-
гъур я, инсанпересвал дағъвийрин кар алай
къилихъ я. Инсандин и ерири мергъяматлу-
вални арадал гъизва.

Алай вахтунданы къилдин ксари чин
мергъяматлувилин камар къачузва. Мани-
дарри мергъяматлувилин концертар гана къа-
занишиш тақъатар къумекдин гъар жуъре
фондари гузва. Мутьку спонсори аялрин
интернатриз, яшлубурун къвалериз, школай-
риз къумекзава.

Алай девирда школайризни четин я. Спон-
сорвилин къумекди са жерге месэлэяр гъя-
лунин карда гъил къазва, гъикъ хъи, са гъвечи
къвалах авун патални тақъатар гerek я.

Приморский хуърун школаны мергъя-
матлу ксари фикир тагана тазвач. Чаз школа
эцигай ксарни майдандиз экъечинай, гел-
жегда къумекар гудайбүрни ава. Гъар нелай
хъайитлани мергъяматлувилен машъул жез
алакъдач. Вучиз лагъайтла, им са сеферда
гъил, риқ ачухна къутягъ лагъай гаф туш эхир.
Мергъяматлу кас гъамиша гъахъинди яз
амукуда.

Мирзагъаев Каир Жаферович цийи де-
вирдиндериндей фикирзавай, гъвечи ватан

рикелай алуд тийизвай инсан я. Ам Бакуда
дидедиз хъана, аял вахтар Дағъустанда,
Филерин хуъре акъатна. РИИЖТ-да къелна.
2008-йисалай Дондал алай Ростовда "Пер-
вая грузовая компания" АО-дин отделдин начальник я.

Каир руыгъдай вичин ватандиз акъван
мукъва я эхир, ада Мегъарамдхурун райондин
Приморский хуъре яшамиш жедай
къвал эцигнава. Гъар ийисуз ял ягъун патал ам
къецепатан ульквейриз вай, Женнетдин
пиплез ухшар иниз - Самур тамун къужахдиз,
Каспий гъульпун къереходал хъвезва. Школа-
дин месэлэяр лагъайтла, адаа гъвечи вах-
тундилай мукъва я. Каир Мирзагъаев Бакуда
гъурмет къазанишиш математикадин му-
аллимар тир Завижат Алиевнадин вай Жафер
Гъажигъаевичан хизандан чехи хъана.

Приморский хуърун школадиз ада вахт
арадай физ гъар жуъредин къумекар ийизва.
Месела, урус чаланни литературадин кабинет-
тиз ноутбук, принтер, сканер, проектор
гана вай икъ мад.

Чи школа цийиди ятлани, материалрини
техникадин база зайиф я. Государстводи-
вай вири идараириз бес къадар къумек ийиз
жезвач.

Чна, Приморский хуърун школадин вири
коллективи, гъурметту Каир Жаферовича
ийизвай къумекрай сагърай лугъузва. Къуне
ийизвай хъсанвилери квэз бегъер турай.
Хъсан краб фикир тагана амукъзавайди туш,
абур къумек герекзайбур патал рехъ къа-
лурзавай маякар хъиз я. Чун умудлу я, къуне
ийизвай мергъяматлувилин къвалахар амай-
бур патал чешне жеда. Сагърай!

Лезги хуърер

Игъиррин хуър

Игъирви ЗЕЙНАЛ

Ахцегъ райондин дагълух хуърери-
кай сад тир къадим вай къе гътта карта-
дални аламачир хуърери кай сад Игъир-
рар я. Райцентрадилай аниз тахминан
35-40 километрдин дагъдин тик рехъ
ава. Шалбуз дагъдин патарив гвай Игъир-
раррагъэкъечидай патай Къурушин вай
ракъакъидай патай Мацарин хуърериз
мукъва тир. Игъиррин къилеплатахъ га-
лай мулкар Азербайжандихъ галаз сер-
гъяламиш жезва. Тарихдин бязи делил-
рай аквазвайвал, Игъиррин хуър тахминан
XIII-XIV асирра арадиз атана. 1525-
йисуз Хиналагъдай тир Магъмуд эфен-
диidi вич Игъиррин дереда къульне мис-
киндиз атана лугъуз къвизва. Мадни
хуъръхъ къадим тарих авайди ина авай
гзаф къадар сурар субутзава. Къаду
сурар, Къеъгер хуъръун сурар, Къалади-
нин сурар, Уре авай Угъузин сурар,
Пирен, Гъажибадин сур алай сурар.
Исядта анрай инсанрин кларабар хкатна
аквазва.

Сифте ина къеле түккүрнанда. Дағъларай Ширвандиз, Түркиядиз, Ирандиз физ хъайи алишверищдин кар-
ванар ина акъвазиз, ял ядай. Багъа
шайэр гвай карванар бязи вахтара къа-
чагъри гъузетиз хъана. Гъавиляй, муку-
вал-мукъвал карванарин иесири вай и
рекъяя физвай ксари паталай чанда тан
авай итимар къеледал къаравулар яз
къадай. Паталай атай ксари ина Кье-
гъар лугъудай хуър кутуна. Залзала
хъана живедин маргъялар атайла и
хуър тахъай мисална. Амукъай инса-
нтар чин къуншидал, рагъэкъечидай пата-
хъ галай Игъирриз хтанай. Бязи делил-
рай аквазвайвал, сифте хуъръз Игъир-
хуър лугъузвай, яни игъи (егъи) инса-
нтар авай хуър. Цийи чешмейрай чаз са
девирра 400 къвал авай, агъалияр дегъ
девиррилай малдарвилелни хипехъан-
вилел машъгул Игъиррин хуър яз ма-
лум я. Дағъдин кукъва къеви хъутилерай
экъеччун патал игъирвияр къишлархиз
Азербайжандиз фидай. Дағъларин ми-
шекъят шартлар себеб яз гзаф игъирви-
яр къазанишиш Азербайжандиз, Түр-
киядиз фена. Күч хъайибурун арада
ракъун вай харат устлар авай, гъикъ хъи,
ихътин сеняткарриз пата-къерхеда къва-
лах жағурун реғъят тир. Алай вахтун-
да Азербайжандин Къебела района
Игъиррин Друджа хуър ава. Гзаф игъир-
вияр Бакуда, Къубада, Къусара, Сум-
гаитда, Хачмазда, Къурдемирда, Геог-
чайда, Агъдашда, Лякида, Бердеда,
Явлахда вай масанра къвал-югъ куту-
нва. Гъайиф хъи, къе гзафбурун рикъел
дидед чални аламач.

Тахминан делилралди, 1880-йисара
Игъиррин хуъре цийи мискин эциг хъу-
вина. Савадлу игъирвийрин арада хуъ-
рун имам Мегъемедкъасум, 25-йисуз
юзбашивал авур Гъежимурад, Къуръан-
дин сурар хуралай чидай гъафиз Нугъ-
ай буба авай.

1900-йисара Игъиррин хуър яхъя-
ев Яхъя, Яхъяев Вагъид, Яхъяев Мегъе-
мекъули, Къилинжев Къилинж, Мейлан-
нов Мирзамет девейрал алаа Меккедиз
фена.

1928-йисуз хуъре совет тешкилна,
председателни Дадашев Вейсел тир.
1935-йисуз хуъре 51 къвал авай. 1936-
йисуз ина сифте къланлан, са ийсалай
Вышинскийдин тъварунихъ галай кол-
хоз тешкилна. Колхоз арадал атун
патал Хасбулатов Адил, Мамедов
Мегътикъулиди, Казимов Казима, Къилин-
жев Къилинж, Азимов Ибрағима
чилик мал-къара колхоздад хъивеъна.
Анин сифте председателни Алиев
Къули тир. 1939-1949-йисара председа-
тель Мамедов Авчидикай хъана. Бал-
къланрин фермадин чехиди хъайи Казим-
лов Бубадин, ОТФ-дин заведующий

Закиров Закир, магъсулдаррин бри-
гадир Мирзоев Агъабеган вай масабурун
алахъунар себеб яз колхоздин тъвар-
ван акъатна. 1949-йисуз колхоздихъ
5500 лапаг, 170 балкан, 130 къарамал,
10 яц, школа, медпункт, 300 гектар ял-
лахар, 150 га цадай никълер, 200 гектар
векъ ядай мулкар авай. Даъедин вах-
тундани игъирвийри Советрин улкве
гъалихъунники чин пай кутуна. Фрон-
тдиз фейи 25 игъирвидикай 17 касдиз
элкъвена хайи дағълариз хведай къис-
мет хъанач. Тупарин вазводдин коман-
дир (къад ийса аваз) Мамедов Гъажи-
ди Ленинград гъалкъадай акъудунин
женгера иштиракна, хурал наградайри
Царцълар гуз хуъръз хтанай. Мамедов
Авчиди, Небиев Ислама, Гъажиметов
Жаруллагъа гъарда фронтдиз къумек яз
50 агъзур манат пул гана. Сталинан па-
тай абуруз чухсагъулдин чарап хтанай.
Даъедин цай, гум Дағъустандиз муку-
ва хъайила зегъметдин фронтдик Къи-
линжев Мутубулаха, Эмиров Араза
чин пайни кутуна.

Даъедилай къулухъ хуъръз хтади
Мамедов Гъажиди Ахцегъа гъар жуъредин
куулугъар авуна вай 1950-йисуз Арми-
ядиз къуллугъ ийиз хъфей ам 1957-йи-
суз майордин чинда аваз отставкадиз
экъечна.

Игъиррин хуъре 10 аял хана чехи
авур пуд дидедиз "Игит диде" лагъай
виниз тир тъварар гана.

Игъиррин хуър яхъя гъар жуъредин
куулугъар авуна вай 1950-йисуз Арми-
ядиз къуллугъ ийиз хъфей ам 1957-йи-
суз майордин чинда аваз отставкадиз
экъечна.

Вагъидов Эюба Ахцегъин къеледа
етим аялрин интернатдин директорвал-
на.

Хасбулатов Кубата, Сафаров Маме-
да, Эмиров Алиди Венгриядинни Аф-
ганистандин женгера иштиракна.

Къасумхъурел яшамиш хъайи вай
газиф ийсара райисполкомдин председа-
телвиле къвалахай Мейланов Пирмет,
КГБ-дин генерал Мейланов Мейлан,
алим Мейланов Руслан игъирвияр я.

Азербайжандан машъур игъирвияр
ава - алым-духтур, Азербайжандин
къилин терапевт Алиев Вагъид, Азер-
байжандин ЦК-дин Обкомдин заведую-
щий хъайи Тагъиров Мурсалигъ, Азер-
байжандин са шумуд района тай-
комдин секретарь хъайи Тагъиров Гъейбет,
Къурдемирда, Къусарда милициядин
начальник, полковник Мегъериев
Агъарағым.

1952-йисуз Игъиррин хуъре 30 къвал
амай. Гъа ийисуз гъукмадаррин махсус
къаарардалди Игъиррин вай Къурушин
хуърерин агъалияр Хасавюрт райондин
балкъланрин завод лугъудай чилел күч-
чарна. Къурушин жемят гзаф хъуниз
килигна, Игъиррин Вышинскийдин кол-
хоз Карл Марксан тъварунихъ галай кол-
хоздихъ галаз сад хъувуна. Къе Цийи
Къурушадал игъирвийрин 300 къвал хъан-
ва вай ингъе 66 ийс алатайларин чун са
сихил хъиз яшамиш жезва. Гъайиф хъи,
Игъиррин хуърун тъвар картадал ала-
мач.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство

367018, Махачкала,
Насрутдинов пр., 1 "а"

КЫЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ

Тел/Fax. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЫЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ

М. А. АГЫМЕДОВ

65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ

65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА

65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ

65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЬАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Э. ШЕРИФАЛИЕВ

Газет йисан 52 сеферда акъатзана
Газет алакъадан, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гүзчилав аувунин рекъял Федэралый күлгүтүнди Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрдиз регистрация аувуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаар редакцияди түкүүр хийизва.
Макъалайриз рецензия гузвач ва абур эл-күвөннөн түкүүр хийизва.
Редакциядин макъалайриз рецензия гузвач ва абур эл-күвөннөн түкүүр хийизва.
Редакциядин макъалайриз рецензия гузвач ва абур эл-күвөннөн түкүүр хийизва.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкала, Насрутдинов
проспект, 1 "а". Печатдин квадар

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:
Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз ваххудай вахт - 21.00
Чап ийиз ваххана - 14.20

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.
367000, Махачкала,
Пушкин күчө, б.

Тираж 7225

(1) - И лишандик квай материалар
гъакыдихъ чапзавайбүр я.
(2) - Икъван яшар хъянвайбүр келдрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/СЧ - 4060181010000100001
Л/СЧ - 20036 Ш60090

Лап хъсанбурун жергеда

Докъузпара райондин администрациядин пресс-күлгүлүгүдү "Лезги газетдиз" хабар гайвал, и райондин Къаракүре хурубын юкъван школадин 7-классдин ученик **Амин НАГЫМЕТУЛЛАЕВАН** гъикая аялрин ва жаванын илимдинн фантастикидин гъикаяйрин Вириоссиядин V конкурсын лап хъсан яхцүрни цудан жергеда ва ктабда яхтнава.

Къуд номинациядикай ибарат тир конкурсын Россиядин вири регионрай 1-11-классра кел-

зайбайбурувай иширак ийиз жезвай.

Алай йисуз конкурсдиз вугай квалахарин квадар агъзурдалай газа тир.

А. Нагыметуллаеван "Чил къутармишун ва я Чил, сагъар!" гъикая "Маса планетайрин цивилизация" номинацияда вираидайлини хъсанбурукай сад хвана.

Къейд ийин хы, лап хъсан 50 гъикаядин вири авторизи пишкеш яз абурун эсерар авай ктабар, гъакни къиметлу призар гана.

Жумарт ва утквем руш

Нариман ИБРАГИМОВ

Къурагъ райондин Агъя Макъарин хурият тир Магъмудов Альмад хуър, жемят, район, республика патал вичин алакъунар, чирвилер, тежиба, вахт серф авур кастир. Рагъметдиз фена хейлин вахт яттани, жемятдин рикелдай ам тифинни касдин пары къени краихъ, ада вичелай алакъайдай къванбуруз риккин жумартвиленди авур күмекрихъ галаз алакъалу я. Гъавиляй агъамакъавияр эвичинавай Цийи Макъарин хурубын са күнчедиз адан твар гана.

Мегер ихътин бубадихъ усал веледар женн? Ваъ, гъелбетда. Адан рухваляр, хтулар къе неинки районда, гъакл Республикаданы, Россиядин тъвар-ван авай, зурба кариин исесияр я. Рагъметду писатель Абдулбари Магъмудов ва гъакл шайир Пакизат Фатулаева, Россиядин МВД-дин полковник Магъсуб Магъмудов, Москвада акъатзавай "Еврофутбол" журналдин учредитель Шарафудин Фатулаев, Каспийск шеъгердин дүйм-дүйз механикадин заводдин руководителар Имамудин ва Исламудин Фатулаевар, "Мавел" издательство-директор Мегъамед Магъмудов... Альмад бубадин сихилдай я. Абурун къени крап къе Россиядин бизнесдин майданда вич алай чка малумарнавай Светлана Таирова-Магъмудовади лайихлувилелди давамарзана ва идахъ галаз сад хъиз лезги халъкин тъвар хъсан патхъай къадай чешмеяр арадал гъизва.

"ЛГ"-дин 21-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

ДУҮЗ ЦАРАРА: Къагъиманов. Кағыраба. Арх. Къуба. Март. Ивир. Урал. Муърхъ. Варз.

ТИК ЦАРАРА: Хважамжам. Къутунхъ. Али. Атир. Абилов. Къуң. Аям. Ваба. Къарлуп.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Хасавюрт райондин Цийи Къуруштин почтадин алакъадин отделенидин начальник Физули Гъамидоваз играми диде СЕНЕМ

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз башсагълугъвал гузва.

2018-йисан къвед лагъай пай патал

Лезги газет

къыхъ!

б вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин

отделенийрай:

б вацра - 410 манатни 10 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):

б вацра - 385 манатни 32 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

б вацра - 220 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскра, сайтда (www.dagestan.press) ва гъакни Махачкала Промшоссе күчедин 10 "а"-нумрадин дараматда къиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

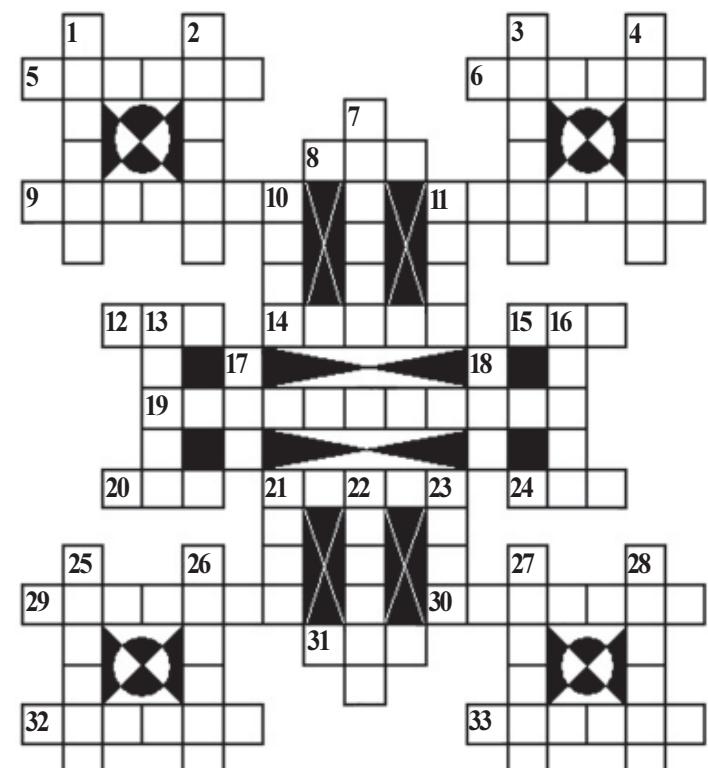
"Лезги газетдин" редакциядай чи хутаҳдайбур:

б вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет къхинин патахъай суалар пайда хъайитла, экъунин сяддин 9-далай няинин сяддин 5-далди и нумрадиз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

Кроссворд

Түккүйрайди - Куругъали ФЕРЗАЛИЕВ

ДУҮЗ ЦАРАРА: 5. Авур кардай гудай гъакы. 6. Таржумачи. 8. Чулав жигер. 9. Ваъши къуш. 11. Литература. 12. Цыганка (тъвар). 14. Са кар ийиди лагъана жезвай месяят. 15. Нажах. 19. Осетиядин къилин шеъгер. 20. Машъур боксердин тъвар. 21. Гъаркъув, гегъенш рехъ. 24. Инсандин бедендин чин галай пай. 29. Яргъавай затлар, чиякар мукуувай къалурдай прибор. 30. Мусурманри сивер хуьдай варз. 31. Гъери. 32. Къаъандай яд гадар жезвай чка. 33. Дава.

ТИК ЦАРАРА: 1. Газетриз, журнализм макъалаяр къизвайдай. 2. Заха, гъиль аучу. 3. Хизан. 4. Виче тенбек тұна чүгвадай зат. 7. Руководитель, кылы ақъавназайди. 10. Цин улакъ. 11. Кхъей зат. 13. Зиян, еке пучвал. 16. Кульп балугъ. 17. Күттендин хел. 18. Математика да малум тушир число. 21. Шириар теснифзайдай. 22. Катур, хъсанвал. 23. Лук хъиз къунвайди. 25. Ватан тушир чка. 26. Отпуск. 27. Хуун патал тунвай зат. 28. Къизилдикай безекар түккүйрайдай устлар.

Казим Казимова илгъамдар вах Пакизатаз, стхайриз, хтулриз ва вири багърийриз играми диде ва баде

ФАТИМАТ

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз башсагълугъвал гузва.

Исламудин Гъусейнова Исламудин, Шарафудин, Имамудин, Пакизат Фатулаевриз, Мегъамед Магъмудоваз ва вири багърийриз играми диде ва эме

ФАТИМАТ

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз башсагълугъвал гузва.